БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 229 (3201). | Сешанба, 23 ноябрь 1965 йил. | Баҳоси 2 тийин.

КПСС XXIII СЪЕЗДИ ШАРАФИГА

ТЎРТИНЧИ БЛОК ИШГА ТУШДИ

● Бинокорлар Тошкент ГРЭСи қурилишида яна бир ғалабани қўлга киритдилар. 4-блок ҳам тўла-тўкис ишга туширилиб ягона энергетика системасига уланди. Ҳозир бу блок ҳар соатда 150 минг киловатт электр энергияси ишлаб чиқаряпти. Шу билан станция қуввати 600 минг киловаттсоатга етди. Суратда: смена бошлиғи Ш. Фармонов ва старший мастер Х. Эсонбоев ўртоқлар янги блок шчити олдида.

М. Тўйчиев фотоси.

ҚИШЛОҚ АРХИТЕКТОРЛАРНИ КУТМОҚДА

ҚИШЛОҚЛАРИМИЗ ҚАНДАЙ ҚАЙТА ЎЗГАРМОҚДА? ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИ ҚАНДАЙ АСОСЛАРДА РИВОЖЛАНМОҚДА?

Совет архитекторларининг яқинда бўлиб ўтган IV Бутуниттифоқ съездида ана шу ва бошқа муҳим масалалар муҳокама қилинди. ТАСС мухбирлари ҳозирги қишлоқ қиёфаси тўғрисида ўз фикрларини изҳор этишни илтимос қилиб, мамлакатнинг кекса меъморларидан бири, съезд делегати, СССР Архитекторлар союзи қишлоқ қурилиши доимий комиссиясининг раиси Михаил Степанович ОСМОЛОВСКИЙГА мурожаат қилди.

Қишлоқ қурилиши билан шуғулланаётган ҳамкасбларим асосий иккита вазифани ҳал қилмоқдалар, деди М. С. Осмоловский. Агар бу вазифалар қисқача ифодалаб берилса, булар биринчидан, қишлоқни шаҳар типидаги замонавий обод посёлка қилиб қайта қуришдан, ва, иккинчидан, йирик ихтисослаштирилган ва механизациялаштирилган фермалар, тайёр маҳсулот омборлари ва бошқа ишлаб чиқариш биноларидан иборатдир. Биз, совет архитекторлари мазкур вазифаларни ҳал этишнинг рационал йўллари ва методларини қидириб топишга даъват этилганмиз.

Қишлоқ жойларда капитал қурилиш миқёслари тўғрисида гапириб берсангиз?

Бир неча рақамни кўрсатиб ўтаман. Кейинги йилларда совхозларда 20 миллион квадрат метрдан зиёд, колхозларда уч миллиондан зиёдроқ янги уйлар солинди. Қарийб уч миллион бола учун янги мактаб бинолари, 800 мингга яқин гўдаклар учун болалар боғчалари ва яслилари қурилди. 15 мингта клуб қурилди. 450 мингта чорвачилик ва паррандачилик фермалари, 10 мингта дон омборлари, минерал ўғитлар сақлаш учун кўп миқдорда омборлар, шунингдек силос башнялари ва бошқа иншоотлар фойдаланиш учун топширилди. Айни вақтда қишлоқ территориясини ободонлаш юзасидан ҳам катта ишлар олиб борилмоқда—йўллар қурилмоқда, мамлакатнинг ботқоқланган жойлари қуритилмоқда ва қурғоқчил районларига сув чиқарилмоқда.

Ҳозирги етти йилликнинг олти йили ичида қишлоқ капитал қурилиши учун йигирма беш миллиард сўмга яқин маблағ сарфланди. Бу — СССРда қурилиш ишлари учун ажратилган барча капитал маблағнинг учдан бир қисмидир.

Қишлоқни қайта қуришнинг асосий йўналиши қандай? Қайси районлар энг тез қурилмоқда?

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда қарийб 700 мингта қишлоқ, овул ва хуторлар бор. Совет ҳокимияти йиллари ичида аҳоли яшайдиган пунктлар анча йириклаштирилди. Бу иш бундан буён ҳам давом эттирила беради. Бинобарин, архитекторлар ва бинокорлар олдида аҳоли яшайдиган қайси бир пунктнинг ғоят истиқболли эканлигини аниқлаш, уларнинг қайсисини марказий пункт деб ҳисоблаш ва бундан кейинги қурилиш ишларини улар теварагида олиб бориш вазифаси туради. Келажакда қишлоқ жойларда 700 мингта ўрнига 100—120 мингта йирик, обод қишлоқ шаҳарчаларига эга бўламиз.

Нима учун шундай қилинади? Шу нарсани кўз ўнгига келтиринг: кичик хуторлар колхоз ёки совхознинг ишлаб чиқариш, маданий-маиший ва бошқа хизмат бинолари жойлашган катта қишлоқдан бир неча километр, баъзан эса ўнларча километр нари кичик бир хутор жойлашган. Катта ёшдаги кишилар ишлаш учун ҳар куни кўп километрлаб юрадилар, болалар мактабга, болалар боғчаси ёки интернатга борадилар. Бу ўнғайми? Бундай аҳволга яна кўп йиллар йўл қўйиб бериш керакми? Албатта, бунга йўл қўйиб бўлмайди ва бу ўринда ҳеч қандай бахслашишнинг ҳожати йўқ. Ишлаб чиқариш биноларини барпо этиш қишлоқ қурилишининг энг муҳим участкаларидан биридир. Шуни айтиш кифоя қиладики, фермалар, омборлар ва бошқа бинолар қуришга барча капитал маблағларнинг тўртдан уч қисми сарф қилинади. Бу—тушунарлидир: техника тараққиёти ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ўсиши энг кам маблағ ва меҳнат сарфланган ҳолда кўп миқдорда қишлоқ хўжалик маҳсулоти берадиган механикалаштирилган фермаларсиз мумкин эмас.

Ниҳоят, энг интенсив қуриладиган участкалар тўғрисида. Ҳозирги вақтда янги ерлар ўзлаштирилаётган районларда — Полесье, Поволжье, Қозоғистон, Туркманистон, Ўзбекистонда қурилиш ишлари айниқса жадал олиб борилмоқда. У ерларда типовой лойиҳалар билан ва бош планга мувофиқ суратда ҳозирдаёқ икки мингтадан ортиқ замонавий қишлоқ посёлкалари барпо этилди. IV съезд делегатлари Қозоғистон архитекторлари вакилининг янги «шаҳар-қишлоқлар» қурилиши ва фойдаланишга топширилиши тўғрисидаги сўзларини зўр қизиқиш билан тингладилар. Москва, Ленинград, Киев, Минск, Новосибирск, Горький, Свердлов атрофларида ва бошқа саноат марказлари теварагида катта қурилиш ишлари олиб борилмоқда.

Аҳоли яшайдиган қишлоқ пунктларини қайта қуриш учун типовой лойиҳалар мавжудми? Ёки ҳар бир айрим ҳолда ўз лойиҳаси бўлиши зарурми?

Албатта, қишлоқларни қайта қуришнинг индивидуал лойиҳасини тузиб чиқиш зарур. Чунки улар турлича жойлашган бўлиб, уларнинг ўсиши ва ривожланиши ҳам турлича бўлади. Архитекторлар томонидан ҳозирдаёқ қарийб 13 мингта ана шундай лойиҳалар, тузиб чиқилган. Лекин, табиийки, булар камлик қилади. Лойиҳа вақт ўтиши билан эскира боради,— ҳаёт илгарилаб бориб, янгиликларни, кўпинча тўсатдан ҳал қилиниши лозим бўлган ишларни илгари сурмоқда.

Шу туфайли бошқача йўл танланди. Қишлоқларни планли суратда қайта қуриш ишларини районни планлаштириш схемаларини тузиб чиқишдан бошлашга қарор қилинди. Бу схемада колхоз ёки совхоз ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш белгиланади, қишлоқ хўжалик корхоналарининг ҳажми ва уларни жойлаштириш, кишиларни перспектив суратда кўчириб жойлаштириш, йўл қурилиши, ободонлаш масалалари аниқлаб олинади. Ишнинг бундай схемаси мукаммалроқ бўлиши билан бирга лойиҳага нисбатан камроқ меҳнат талаб қилади.

Бу схема ёрдами билан қишлоқни лойиҳа-смета хужжатлари билан таъминлаш иши 4—5 марта тезлашади.

Бу соҳада ҳозирдаёқ анчагина ишлар қилинди. Белоруссия, Ўзбекистонда ва Украинада қишлоқ хўжалик районларини планлаштириш схемалари тўла равишда тузиб чиқилди. Шу яқин икки йил ичида бу иш бутун мамлакатда тўла равишда тугалланади. Шундан кейин ишнинг иккинчи даври — аҳоли яшайдиган ҳар бир катта пункт учун алоҳида мукаммал лойиҳалар тузиб чиқила бошланади.

Қишлоқ жойларда уй-жой, жамоат ва ишлаб чиқариш қурилиши қандай типовой лойиҳалар билан амалга оширилади?

Маълумки, бинокорлар олдида шаҳар билан қишлоқ ҳаёти шароити ўртасидаги тафовутни тугатишдан иборат олижаноб вазифа турибди. Бу-қишлоқ меҳнаткашларига ҳамма қулайликларга эга бўлган шинам уйлар қуриб бериш демакдир. Лекин қишлоқдаги турар жойлар шаҳардаги уйлардан фарқ қилиб, томорқа участкаси, молхона озиқ-овқат запаслари, қишлоқ хўжалик асбоблари сақланадиган хоналар бўлиши керак.

Мана буларнинг ҳаммаси типовой лойиҳаларда кўзда тутилган. Ҳозир қурилиш ишлари ана шу лойиҳалар бўйича олиб борилмоқда. Қишлоқ учун типовой лойиҳаларга шаҳар учун тузиб чиқилган лойиҳалардаги принциплар асос қилиб олинган. Бунда ҳар бир оила учун алоҳида уй, бўйдоқлар ва кам жонли оилалар учун меҳмонхона типидаги уйлар бўлиши кўзда тутилган.

Типовой лойиҳаларда уйларнинг қаватли ва турли узунликда бўлиши, ҳатто уйларни турлича планлаштириш кўзда тутилган. Архитекторлар икки қаватли (болахонали) уйлар қуришни айниқса тавсия этмоқдалар. Бундай уйларнинг биринчи қаватида ошхона, овқатланадиган хона ва бошқа хоналар бўлади, иккинчи қаватида эса ухлаш хоналари бўлади.

Янги уйларни маҳаллий қурилиш материалларидан қуриш мақсадга ғоят мувофиқдир. Съездда кўп нотиқлар ўз нутқларида ана шундай қурилиш тажрибаси тўғрисида гапирдилар. Масалан, Закарпатьеда сомондан ажойиб ва қулай уйлар қурмоқдалар. Украинада, Молдавияда, Қозоғистон ва Қирғизистонда уйларни хом ғиштдан, пахсадан ва бошқа маҳаллий материаллардан қуриш кенг ёйилган. Қримда ва Арманистонда уйларни осонлик билан тайёрланадиган табиий ғишт бўлмиш чиғаноқ тош, туфдан қуришмоқда. Болтиқ бўйида уйлар қуришда қипиқ-бетон, турли ёғоч конструкциялар кенг қўлланилмоқда. Бундай материаллар мамлакатнинг ўрта доирасида оддий ғўла ёғочлардан қурилаётган уйларга қараганда анча арзонга тушади, чиройли чиқади ва гигиена жиҳатидан мақсадга мувофиқдир.

Ишлаб чиқариш бинолари учун амалдаги типовой лойиҳалар қишлоқ хўжалигининг эҳтиёжини ҳозирча қаноатлантирмаётир. Масалан, сўнгги йиллар ичида чорвачилик ва паррандачилик биноларини қуришнинг типовой лойиҳаларида саноат қурилиши учун мўлжалланган йиғма темир-бетон кенг қўлланилмоқда. Бу ҳол ана шундай бинолар қурилишини қарийб икки баравар қимматлаштириб юборишга олиб келди.

Ана шу туфайли СССР Архитекторлар союзи правлениесининг ҳисобот докладида ва съезд делегатларининг нутқларида янги типовой лойиҳалар ишлаб чиқишга асосий эътибор берилди. Бу янги типовой лойиҳаларда ишлаб чиқариш биноларини фақат темир-бетон конструкциялардан қуриш кўзда тутилмай, асосан маҳаллий қурилиш материалларидан қуриш кўзда тутилиши керак. Ғоят прогрессив қурилиш материаллари ва буюмлардан (панеллар ва плиталар), асбестоцементдан тайёрланган, керамзит, силикальцит, арболит ва бошқалардан тайёрланган материаллардан фойдаланган ҳолда енгил конструкциялар барпо қилишга алоҳида аҳамият бермоқ зарур.

Съезд архитекторлар билан қишлоқ хўжалик мутахассислари ўртасида самарали алоқаларнинг мавжуд эмаслиги масаласи жуда тўғри қўйилди. Бу ҳол фермалар ва бошқа ишлаб чиқариш бинолари қурилишида харажатни қимматлаштириб юборишга олиб келади.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқда маданий-маиший шароитни яхшилашга алоҳида эътибор берди. Совхозларда ва колхозларда жуда кўп мактаб, болалар муассасалари, магазинлар, ошхоналар, клублар ва бошқа маданий-маиший хизмат кўрсатиш бинолари қурилмоқда. Лекин қурилишнинг ана шу катта ҳажми ҳам қишлоқ аҳолисининг талабларини қондирмаётир. Мавжуд типовой лойиҳаларда жиддий нуқсонлар бор. Янги, ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган лойиҳалар яратиш қишлоқ архитекторларининг актуал вазифасидир.

Архитекторлар съездининг қатнашчилари кўпгина қимматли истаклар билдирдилар. Жумладан, улар барча типовой лойиҳаларни республика ва маҳаллий ташкилотларда маҳаллий шароитга мослаб ишлаб чиқишни таклиф қилдилар. Марказий институтлар эса, бу ишга раҳбарлик қилишлари ва уйғунлаштиришлари, типовой лойиҳаларнинг каталоглари ва альбомларини нашр қилишлари керак.

Мана шу барча масалаларнинг ҳал этилиши бевосита архитектор кадрлар тайёрлашга боғлиқдир. Бизнинг ҳисобимизча, қишлоқ қурилишини лойиҳаловчи ташкилотлар учун 1970 йилгача камида 1500 архитектор керак. Ҳозирги вақтда бу соҳада кўпи билан 300 киши ишлайди. Бундан ташқари, барча республикаларда ва қишлоқ хўжалик районларида район архитекторлари деган янги лавозим жорий қилинди. Булар 2.500 дан ортиқ киши бўлиши керак.

СССР қишлоқ хўжалик министрлиги ва СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги томонидан қишлоқ қурилиши учун архитекторлар тайёрлаш мақсадида бу йил бир қанча факультетлар ташкил этилди. Лекин кадрлар тўғрисидаги масала ҳозир ҳам аввалгидек жиддий масала бўлиб қолмоқда. Съезд делегатларининг таъкидлаганидек, Новосибирскда, Тошкентда, Олмаотада ва бошқа бир қанча шаҳарларда қишлоқ учун лойиҳаловчилар тайёрлайдиган факультетлари бўлган архитектура институтлари ташкил этилса, жуда тўғри иш қилинган бўлур эди.

* * *

Мамлакатимизда қишлоқ қурилишининг ҳажми йил сайин тобора ўса боради, деди суҳбат охирида М. С. Осмоловский. КПСС Марказий Комитети март ва сентябрь Пленумларининг қарорлари қурилиш учун катта имкониятлар яратиб беради. Қишлоқларни лойиҳалаш билан шуғулланаётган архитекторларимиз партия XXIII съездини муносиб кутиб олиш учун курашиб, коммунизм даврига муносиб бўлган янги қишлоқ қурилиши учун ўзларининг бутун куч-қувватларини, ижодий, ғайратларини сарфлайдилар. (ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиуми **қарор қилади:**

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси олтинчи чақириқ Олий Советининг еттинчи сессияси 1965 йил 24 декабрда Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Олий Советнинг еттинчи сессияси муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилсин:

1. Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1966 йилги давлат плани тўғрисида.
2. Ўзбекистон ССР нинг 1966 йилги давлат бюджети тўғрисида.
3. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш .

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. АБДАЛИН.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Р. САҲИБОЕВ.

1965 йил 22 ноябрь. Тошкент шаҳри.

МЕДИКЛАР ЙИҒИЛИШИ

Кеча медицина ходимлари область активининг йиғилиши бўлиб ўтди Йиғилишга область шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, шаҳар ва район ижроия комитетларининг раислари, жойлардаги медицина ходимлари вакиллари таклиф этилган эди.

Йиғилишда область партия комитетининг иккинчи секретари ўртоқ **А. С. Пономарев** «Область меҳнаткашларига медицина хизмати кўрсатишнинг аҳволи ва уни яхшилаш чоралари» тўғрисида доклад қилди. Доклад юзасидан бўлган музокараларда Орджоникидзе район партия комитетининг биринчи секретари **Н. Қирғизбоев,** Чирчиқдаги 1-шаҳар касалхонаси бош врачининг ўринбосари **Н. Суданова,** Бекобод шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **И. Ҳусниддинов,** Ўзбекистон қон қуйиш илмий-текшириш институтининг директори **Ҳ. Ҳакимов,** Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхоз партия ташкилотининг секретари **Н. Пак,** Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари **Н. Маҳмудова** ва бошқа ўртоқлар сўзга чиқдилар .

Йиғилиш қатнашчилари область медицина ходимларига қарата мурожаат қабул қилдилар

(Медицина ходимлари область активининг йиғилиши ҳақидаги тўла ҳисобот газетамизнинг навбатдаги сонида босилади).

Лекторларнинг республика семинари

22 ноябрда Тошкентда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида лекторларнинг республика семинари ўз ишини бошлади. Семинарда партия комитетларининг, «Билим» жамиятининг, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг лекторлари қатнашмоқда.

Олти кун давом этадиган машғулотлар КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорлари ва материалларини ўрганишга, халқаро ҳаёт ва коммунистик ҳаракат проблемаларига бағишланади.

Дастлабки кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленуми қарорлари асосида идеология ишининг вазифалари тўғрисида доклад қилди. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига мувофиқ, республика матбуотини ривожлантиришдаги хизматлари учун ва туғилганига 50 йил тўлиши муносабати билан «Правда Востока» газетасининг редактори Александр Дмитриевич **Ивахненко** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси Тошкент узловой автобазаси электриги Қўрқмас Қосимовга яқинда «Темир йўл транспорти социалистик мусобақа аълочиси» значоги топширилди. Суратда: ўртоқ Қ. Қосимов.

А. Тўхтахўжаев фотоси.

ШУДГОРЛАШ ТЎГАЛЛАНДИ

Калинин районидаги Орджоникидзе номли колхоз меҳнаткашлари эл дастурхонига 4 минг тоннадан зиёд турли хил қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етказиб бердилар.

Келгуси йилга тараддуд кўрилмоқда. Ҳозиргача барча экин майдонлари сифатли шудгордан чиқариб бўлинди. Бу ишда азамат механизаторлардан Дадахон Бобохонов, Махсум Исломов ва Ортиқ Обидов ўртоқларнинг ҳиссаси катта бўлди.

Хўжаликда ерни тўйдиришга ҳам алоҳида эътибор билан қаралмоқда. Далага маҳаллий ва минерал ўғит ташиш ишига тўртта автомашина, тўртта прицепли трактор ва бир қанча арава сафарбар этилган. Кунига 70—80 тоннадан ўғит ташиляпти.

Н. ҚОДИРОВ.

ИЛҒОРЛАРГА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон КП Тошкент область комитети ва область ижроия комитети экин майдонларини шудгорлаш юзасидан районлар, колхозлар ва совхозлар ўртасида олиб борилаётган социалистик мусобақанинг ноябрь ойи тўртинчи беш кунлиги якунларини кўриб чиқиб, ҚАРОР ҚИЛДИЛАР:

Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи УРТА ЧИРЧИҚ районига (район партия комитетининг секретари МИРАҲМЕДОВ, район ижроия комитетининг раиси НАЗАРОВ, район қишлоқ хўжалиги бошқармаси бошлиғининг ўринбосари ТУРҒУНОВ, «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг бошқарувчиси МЕЛИК-КАРАМЯН ўртоқлар) берилсин. Бу район кейинги беш кунликда шудгорлаш бўйича 14,80 процент ўсишга эришган ва бу соҳадаги планни 54,60 процент адо этган. Қизил байроқ Калинин районидан олиб берилади.

Шудгорлашда Оққўрғон ва Калинин районларидаги колхоз-совхозларнинг яхши ишлаганликлари қайд қилинсин.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи Оққўрғон районидаги «УЗБЕКИСТОН ССР БЕШ ЙИЛЛИГИ» совхозига (директори МАХСУМОВ, партия ташкилотининг секретари ПАК, ишчилар комитетининг раиси АЛИЕВ, бош агрономи БАКУЛИН, бош инженери ҲАЙДАРОВ ўртоқлар) берилсин. Совхозда беш кун мобайнида 23,70 процент ер ҳайдалган ва шудгорлаш плани 72,50 процент бажарилган. Қизил байроқ Калинин районидаги «Назарбек» совхозидан олиб берилади.

Шудгорлашда Бўка районидаги 2-«Пискент», Янгийўл районидаги 4-«Чиноз» наслчилик совхозларининг яхши ишлаганликлари қайд қилинсин.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи Оққўрғон районидаги ҲАМИД ОЛИМЖОН номли колхозга (раиси ЭРГАШЕВ, партия ташкилотининг секретари АЛИҚУЛОВ, бош агрономи РАҲМОНОВ, механизация бўйича раис ўринбосари УМАРОВ ўртоқлар) берилсин. Бу колхоз кейинги беш кун ичида ер ҳайдашда 38,90 процент ўсишга эришган ва йиллик планни 94,60 процент адо этган. Қизил байроқ Калинин районидаги «Ленинизм» колхозидан олиб берилади.

Шунингдек Урта Чирчиқ районидаги Ленин номли ва Бўка районидаги «Гулистон» колхозларининг шудгорлашда яхши ишлаганликлари қайд қилинсин.

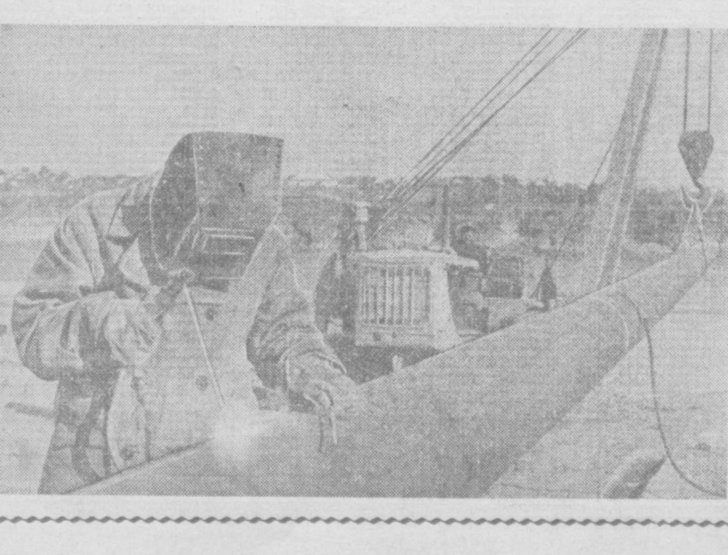

Она-Ватан бўйлаб

● Молдавия ССР. Одесса-Кишинев магистрал газ қувури қурилиши тез суръатлар билан боряпти. 160 километр узунликдаги газ қувури келаси йил тўртинчи кварталида ўтказиб бўлинади. Молдавия йилига миллиард кубометргача табиий газ олади. Суратда: Днестр дарёси остидан қувур ўтказишга тайёргарлик кўриляпти.

Л. Пантус фотоси (ТАСС фотохроникаси).

● Ленинград. «Электросила» бирлашмасининг бош заводида 500 минг киловатт қувватга эга бўлган улкан турбогенератор ротори синчиклаб синовдан ўтказиляпти. Бу роторлар худди шундай катта стендда синалмоқда. Стенд механизмларининг кўпчилиги РСФСРда хизмат кўрсатган ихтирочи И. Л. Устименко томонидан ишланган. Суратда: турбогенератор ротори синовдан сўнг. (ўнгда) Пульт олдида И. Л. Устименко.

И. Баранов фотоси (ТАСС фотохроникаси).

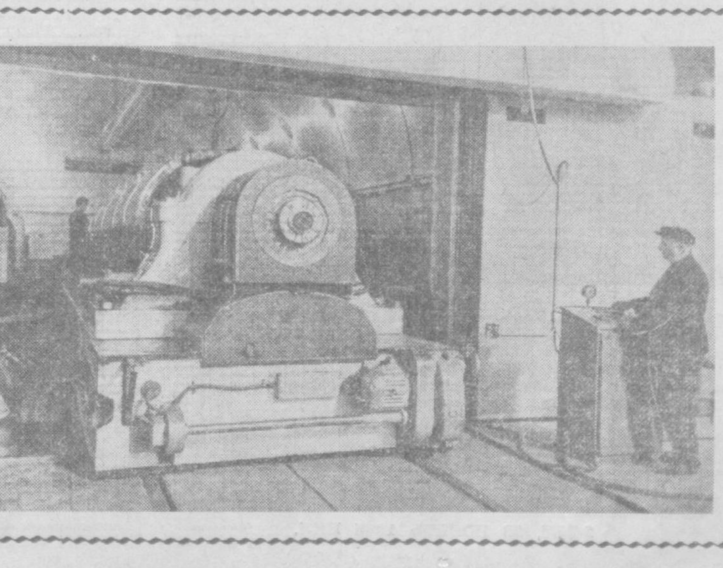

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

АГИТАТОР ШОДИБЕКОВ

Агитатор Малик Шодибеков ҳақиқатан ҳам ўз касбига ихлос қўйган қишлоқ зиёлиларидандир. У саккиз йилдан бери ўрта мактабда ўзбек тили ва адабиётидан дарс беради. Мактаб бригаданинг ёнгинасида жойлашган эмасми, бўш вақти бўлди дегунча далага — колхозчилар ҳузурига йўл олади. Дунё воқеалари, янгиликларидан кишиларни хабардор қилишга ошиқади.

...Октябрь ойининг охирги кунлари эди. Малик Шодибеков дарсни тугатгач, агитаторлар билан мактабда суҳбат ўтказди, уларга бугун нималар қилиш кераклиги тўғрисида конкрет топшириқлар берди, сўнг ўзи бригада дала шийпонига йўл олди. Бу вақтда колхозчилар овқатланиб бўлишиб, мириқиб дам олишарди. Дастурхон устида самимий суҳбат кетди.

— Мана, ўзларингиз ҳам бу ютуқларнинг гувоҳи бўлиб ўтирибсизлар, — дейди Малик Шодибеков, — бунинг сири нимада. Механизациялашган звеноларга, тракторчиларга кенг эрк берилганлигида, химия мўъжизаларидан ишнинг кўзини билиб фойдаланаётганлигимизда. Узоққа бормай қўяқолайлик. Узимиздан қиёс. Бизда ҳам бу йил механизациялашган звенолар жуда яхши натижага эришишди. Мана, коммунист Гадоймурод Қурбонов звеносини олиб кўрайлик. Бу звенода ҳар гектар ердан 32 центнердан ошириб ҳосил олинганини яхши биласизлар. Ҳосилнинг 80 проценти машинада териб олинганлигининг ҳам гувоҳи бўлдиларингиз. Қандай қилиб бунчалик мўл ҳосил етиштирилди. Гап шундаки, техника билан боғлиқ бўлган ҳар бир ишни звено бошлиғининг ўзи бажарди, у сон учун курашмади, сифатга аҳамият берди. Ғўзани узунасига ва кўндалангига культивация қилишни, айниқса, ўрнига қўйди. Экинни культивация билан бирйўла озиқлантирди. Шу туфайли ҳам ҳосил мўл бўлди.

Энди Карим Дўстмуродов звеносини олиб кўрайлик. Бу звено эришган натижа ҳам чакки бўлмади. Ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил йиғиб олинди. Лекин ҳар ҳолда Гадоймуроднинг звеносидан ҳосилдорлик жиҳатидан орқада қолди-да. Нега бундай бўлди. Ер, сув шароити бир хил, бу звенода бор техника унда ҳам бор, бу звенога берилган маданий ва минерал ўғит ўша звенога ҳам берилган. Гап нимада?

Гап шундаки, кузда ерни механизатор Гадоймуроднинг ўзи ҳайдади. Ахир ҳосилнинг боши шудгор дейдилар-ку. Шунинг учун ҳам Гадоймурод шудгорни сифатли ўтказиш учун бутун маҳоратини ишга солди. Каримнинг ерини эса ўзи ҳайдагани йўқ. Колхозда ҳайдов тракторларидан иборат бригада тузилган эди, ана шу бригаданинг аъзолари ҳайдашди. Демак, бундан келиб чиқадики, ўша маҳалда шудгорлашда бироз пала-партишликка йўл қўйилган. Хуллас, хўжалик ҳисоби, нарядсиз усулда ишлайдиган механизациялашган звено ютуқлар гаровидир.

Агитатор тушунарлими, дегандек даврадаги колхозчиларга қараб қўйди. Шу пайт колхозчилардан Истам Нарзиева савол бериб қолди.

— Утган йили бригадамизда 28 центнердан ҳосил олинганда, мен йил давомида 950 сўм даромад қилган эдим. Бу йил ҳосилдорлигимиз 30 центнерга етди. Энди даромад ҳам шунга яраша кўпайса керак.

— Бўлмасам-чи, — деди Малик Шодибеков, сўнгра у КПСС Марказий Комитети ва Министрлар Советининг қарорига биноан пахтанинг харид нархи оширилганлиги, бу йил иш хўжалик ҳисоби асосида механизациялашган звеноларга суяниб ташкил қилинганлиги муносабати билан ҳар бир колхозчининг оладиган реал даромади ортиқ бўлишини мисоллар билан тушунтириб берди. Сизнинг бу йилги даромадингиз тахминан 1500 сўмга тўғри келади, деб қўшиб қўйди.

Шундан кейин халқаро воқеаларга доир баъзи бир саволлар бўлди. Агитатор уларга ҳам эринмасдан жавоб берди...

— Баъзилар агитаторнинг вазифасини фақат газета ва журналларни ўқиб тушунтириб беришдан иборат деб нотўғри ўйлашади, — дейди колхоз партия комитетининг секретари Сафармурод Нарзиев. — бизнинг Малик Шодибеков бундайлардан эмас. У далага чиққанда одамлар билан суҳбатлашади, уларнинг дилидагини билиб олишга ҳаракат қилади. Ишга кеч келганлар ёки чиқмаётганлар бўлса, сабабини суриштириб, нотўғри иш қилаётганликларини тушунтирмагунча кўнгли тинчимайди.

Агитпункт қошида 15 агитатор бор. Малик Шодибеков ана шуларга бошчилик қилади. Агитаторлардан Арслон Умаров, Каромат Сафарова, Ризқул Чиниров, Маъмур Элбоевлар айниқса, яхши иш олиб боришмоқда. Ҳозирги кунда уларнинг диққат-эътибори бир нарсага — келгуси йил мўл ҳосилига мустаҳкам замин яратишга қаратилган.

Н. РИХСИЕВ.

Бўка. Тимирязев номли колхоз.

«Узгоспроект» лойиҳалаш институтининг иккинчи лойиҳалаш устахонаси коллективи лойиҳалар чизиш йиллик планини муддатидан олдин шараф билан адо этди. Ҳозир архитекторлар янги йил ҳисобидан лойиҳалар тайёрламоқдалар. Суратда: устахона инженерларидан В. Трусов (чапдан), А. Терентьев ва А. Мирзоҳидов ўртоқлар навбатдаги лойиҳа устида ишламоқдалар.

МОНТАЖ СИФАТИ НЕГА ПАСТ?

Шу йилнинг бошида москвалик ва ленинградлик саноатчилар ажойиб ташаббус билан чиқишган эди. Улар фақат аъло сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқаришга барчани чорлаган эдилар. Бу ибратли ташаббус Тошкент саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкилотлари бўйлаб тезда тарқалди. Тошкентлик бинокорлар ҳам москвалик ва ленинградликлар изидан боришга қарор қилишди.

Сифат учун кураш ҳамманинг иши. Ишчи, инженер-техник ходим, хизматчи, хуллас ишлаб чиқаришнинг барча жангчиси ўз участкасида фан ва техника соҳасида эришилаётган ютуқларни тезроқ жорий этиши, илғорлар тажрибасини оммалаштириши, ички резервларни тўла ишлаб чиқаришга жорий этиши лозим. «Узэлектромонтаж» трестининг Тошкент электромонтаж бошқармаси коллективи буни яхши уққан ҳолда меҳнат қилиб, ўтган ойлар мобайнида дурустгина муваффақиятларни қўлга киритди.

Электромонтаж бошқармаси бинокорлари ҳозирги пайтда қурилишларда бир янгилик жорий этишган: турар-жойлар, мактаб, болалар боғча ва яслилари қурилишида улар электр симларини девор орасидан ўтказмоқдалар, полиэтилендан ясалган трубалардан фойдаланиш кенг йўлга қўйилаётир. Бу ҳол электромонтаж ишлари суръатига қанот бағламоқда. Санъат саройи, Марказий универсал магазини, Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг маъмурий биноси қурилишида монтажчилар алоҳида ғайрат кўрсатишди. А. Ғафуров, А. Осмонов, Н. Лисов, И. Веряскин каби ишбилармон ўртоқлар бошлиқ коммунистик меҳнат бригадалари аъзолари бу масъулиятли объектлар қурилишида ўзларининг бор тажриба ва билимларини ишга солдилар. Натижада бинолар қурилиши аъло даражада тугалланди ва заказчиларга топширилди. Бошқарма коллективи эришаётган ютуқларни яна санаш мумкин. Лекин биз шу ютуқлар соясида яшириниб ётган жиддий нуқсонлар устида тўхталмоқчимиз.

Аввало бошқарма заказиг бўйича чизилаётган лойиҳалардан монтажчилар кўнгли тўлмаяпти. Лойиҳа ҳужжатлари тайёрлаб бераётган ташкилотларнинг кўпчилиги тўла ихтисослашмаган. «Средазгипроторг», «Узгипропишчепром», «Гипронии» ва бошқа лойиҳалаш институтлари тайёрлаб бераётган ҳужжатлар монтажчилар қўлида бир неча бор ўзгараяпти. Уларда архитектура ва қурилиш соҳасида эришилаётган ютуқлар тўла акс этмаган. Лойиҳачилар ҳамон эскича услуб билан иш юритмоқдалар. Электромонтаж ишларини индустрлаштириш соҳасида улар кам ўйлаяптилар. Лойиҳага ўзгартишларнинг кўп киритилиши натижасида биноларни фойдаланишга топшириш муддати ҳам чўзилиб кетаяпти. Бунинг учун аввало лойиҳачилар айбдордирлар.

Бошқарма монтажчилари қурилиш материалларини етказиб бераётган саноат корхоналарига ҳам ўз эътирозларини билдирмоқдалар. Чирчиқ трансформатор заводи, Қўрғонтепа трансформатор заводи, «Узэлектромонтаж» трестининг электромонтаж буюмлари заводи ва бошқа корхоналарга бошқармадан тез-тез рекламациялар келиб туради. Лекин бу корхоналар раҳбарлари монтажчилар фикрини ҳисобга олмаяптилар. Нокондекцион, бронлар, қайта ишланиши талаб этилган маҳсулотларни ҳамон қурилиш майдонлари томон жўнатишда давом этаяптилар.

Монтаж пайтида ҳам қатор камчиликларга йўл қўйилмоқда. Кўп ҳолларда электр ускуналари ва электр конструкцияларининг сифатининг пастлиги ва дастлабки синовдан ўтказилмагани ҳолда уларни монтаж қилишда давом этаверадилар. Монтаж участкаси бошлиқлари ва бошқарманинг бошқа алоқадор раҳбарлари бу соҳага кам эътибор беришяпти.

Эски хатолар бу йил ҳам кўпгина қурилишларда қайтарилаяпти. Шимолий-шарқ турар-жой массивида қад кўтарган янги мактаб монтажи фойдаланувчиларни тўла қониқтирмади. Кундузги чироқлар ўрнатиладиган жойлар нотўғри белгиланган. Махсус маркадаги кабеллар сифатсиз ётқизилган. Бир хил шароитда, бир хил қурилиш материалидан фойдаланган ҳолда бригадалар ҳар хил ишлашаяпти. А. Ғафуров бошлиқ бригада аъзолари Дўмбрободдаги 964 ўринли мактабни сифатли қўлдан чиқарган бўлсалар, Нехорошев бошлиқ бригада аъзолари эса Карл Маркс номли мактаб монтажини сифатсиз бажаришган. Улар технология талабларининг элементар кўринишларига ҳам риоя қилишмаган.

Шундай экан, авваламбор бригадалар иши устидан контроллик пухта бўлмоғи лозим. Бригадалараро сифат учун бошланган кураш тағин ҳам кенг қулоч ёйсин. Ўзаро текшириш комиссиялари жорий этилиши керак. Бу комиссиялар бригада ва участкаларда бўлиб ишга баҳо берсин. Шунингдек бригадалар ҳам ўзаро тажриба алмашишлари мақсадга мувофиқдир.

Иши сифатли бўлган участка ва бригадаларни моддий жиҳатдан рағбатлантиришга алоҳида эътибор бермоқ керак. Қониқарли баҳоли бинони қўлдан чиқарган участка билан аъло баҳоли бинони қўлдан чиқарган участка оладиган мукофотда катта фарқ бўлмоғи лозим. Технологик режимни бузаётган кишиларни тийиб қўйиш керак.

Бинолар сифатини ошириш бўйича катта кураш бораётган экан, ҳеч ким бу сафдан четда қолмаслиги керак. Типовой лойиҳалар мукаммал ва пишиқ бўлсин. Электромонтаж конструкциялари ва буюмлари сифатини яхшилаш лозим. Қурилиш участкаларида монтаж индустрияси кўламини ва меҳнат маданиятини оширмай, ишни пухта ташкил этмай туриб учраётган камчиликларни бартараф этиш амри-маҳолдир. Кадрлар малакасини оширишга, электромонтажчиларнинг моддий манфаатдорлигини янада юқори кўтаришга, уларни тарбиялашга алоҳида эътибор билан қараш керак. Шундагина биноларимиз асрлаб хизматимизда бўлади.

М. СУЛТОНОВ,
инженер-бинокор.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

«МУЗХОНАСИ» ЎЗИ БИЛАН

● МОСКВА. Ҳозирги металл ишловчи станокларнинг электр шпинделлари минутига юз минг мартагача тезликда айланади. «Космик» тезликда айланадиган бундай механизмларни совутиб турадиган ишончли мослама бўлиши керак.

Шундай шпинделларни ясайдиган Москвадаги электр насослари заводида металл қирқувчи станоклар эксперимент илмий-тадқиқот институтининг конструкторлари билан жуда яқин ҳамкорликда шпинделни ҳаво ёрдами билан совутиб турадиган оригинал мослама яратилди. Механизм корпусининг ичига ўрнатилган кичкинагина вентилятор станокнинг ишловчи қисмига совуқ ҳавони ҳайдаб беради. Вентилятор таъсири кам бўлган совутиш воситаси — эмпульсияли суюқликка нисбатан мустаҳкамроқ бўлиб, ускунанинг узоқ вақт мобайнида юқори тезликда ишлашини таъминлайди.

ОЙНА ЯНАДА ШАФФОФ БУЛМОҚДА

● МИНСК. Ёруғлик техникасида ишлатиладиган опал шиша буюмларни ҳамма билади. Оқиш — кўкимтир абажурлар, кўча ва уй чироқларининг шодалари ва бошқа кўп нарсалар шулар жумласидандир. Лекин бундай шишани ишлаб чиқариш кўп қийинчиликларга боғлиқ эканлигини камдан-кам одам билади. Чунки бунда рух оксидидан фойдаланилади.

Белоруссия Фанлар академияси умумий ва анорганик химия институтининг бир группа илмий ходимлари рух оксиди ўрнига унчалик камёб бўлмаган материалларни ишлатиш йўлини топдилар. Ёруғлик техникасида ишлатиладиган шиша тайёрлашнинг янги рецептураси унинг сифатини анча яхшилади — нурни яхши ўтказадиган ва яхши таратадиган қилди.

Янги шиша электр энергияни анча кўп тежаб қолиш имконини беради.

«СУНЪИЙ ЮРАК» УЧУН БАТАРЕЯЛАР

● ЕЛЕЦ, (Липецк области). Елец элементлар заводи бир тийинлик чақадан ҳам кичик бўлган ажойиб батареялар ишлаб чиқара бошлади. Беморнинг юрагини ишлашдан тўхтатмаслик учун совет олимлари ихтиро этган одатдан ташқари прибор — «Юрак стимулятори» ана шундай батареялардан қувват олади. Ҳар бир батареянинг энергия заряди шундай приборнинг икки ярим йил ишлаши учун мўлжалланган.

Завод ишлаб чиқараётган бошқа ток манбалари ҳам Совет Иттифоқида ва жаҳон бозорида довруқ таратган. Завод маҳсулоти ҳамма қитъалардаги эллик мамлакатга чиқарилмоқда.

ХАРИТАЛАРНИ ЭЛЕКТРОН МАШИНА ТУЗАДИ

● ФРУНЗЕ. Махсус мослама ўрнатилган «Урал-2» электрон-ҳисоблаш машинаси геофизика хариталарини тузиб беради. Мослама машинанинг ичида ҳисоблаб қўйилган ва рақамлар билан ифода этилган «хаританинг сурати»ни ўн иккита ҳар хил ранг нуқталарига кўчиради. Ана шу нуқталарнинг группалари қоғозга тушиб, харитани ҳосил қилади. Бўйи ва эни қирқ сантиметрли харитани тайёрлаш учун атиги ўн минут кифоя.

Қирғизистон геологлари хариталарни ҳозирдаёқ шундай усул билан тузмоқдалар.

(ТАСС).

Қўшимча қувватлар

◆ Оҳангарондаги бинокорлик материаллари ва пластмасса буюмлари комбинати қувватини ошириш юзасидан кенг ҳажмда қурилиш-монтаж ишлари олиб борилаяпти. Катта химиянинг муҳим объектларидан ҳисобланган комбинатда янги технологик линиялар ишга туширилди. Буларнинг бирида полиэтилен трубалар ишлаб чиқарилади. Линия ҳар йили 1,6 минг тонна шундай маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга. Шунингдек, паганаж буюмлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бундай маҳсулотдан ҳар йили 1,2 миллион метр тайёрланади. Яна бироз вақт ўтгач пластмассадан турли хил санитария-техника буюмлари ишлаб чиқарувчи қувватлар фойдаланишга топширилади. Бу технологик линия ёрдамида ҳар йили 1,9 минг тонна маҳсулот ишлаб чиқарилади.

◆ Республикамиз пойтахтидаги лак-бўёқ заводида янги қувватлар зарбдор суръатлар билан қад кўтаряпти. Яқинда корхонада янги цех ишга туширилди. Унда ҳар йили 5 минг тонна сифатли лак ва эмаль тайёрланади.

И. АХМЕТОВ.

ПАЙВАНДЛАШДА АВТОМАТИКА

Корхонамиз истиқболи порлоқ. Биз катта химия учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни бундан буён тез суръатлар билан ошириб борамиз. Завод реконструкция қилинади. Турли-туман поток ва технологик линиялар ишга туширилади, махсус қурилмалар фойдаланишга топширилади. Ҳозир бунга қизғин тайёргарлик олиб борилаяпти. 1970 йилга келиб, биз 30 минг тонна химия машина ва механизмлари, аппаратуралари ишлаб чиқаришни планлаштирдик. Бу 1965 йилдагига қараганда уч баравардан зиёдроқ кўпдир.

Айни вақтда ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш, прогрессив технологияни жорий қилиш юзасидан катта ишлар амалга оширилади. Корхона ишлаб чиқаришидаги операцияларнинг 75—80 проценти тўла механизациялашади. Шунга яраша меҳнат унумдорлиги, маҳсулот сифати ошади. КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг саноат ишлаб чиқаришига хўжалик раҳбарлигини қайта ташкил этиш, коллективнинг ўз иши натижасидан моддий манфаатдорлигини ошириш, планлаштиришни янада такомиллаштириш юзасидан белгилаган тадбирлари зиммамизга юклатилган ана шу шарафли ва масъулиятли вазифани муваффақиятли бажаришимизга катта ёрдам беради.

Корхонамиз иссиқлик алмаштирувчи химия аппаратуралари ишлаб чиқаришга ихтисослаштириб борилади. Бу анча мураккаб агрегат. У жуда кўп деталь ва узеллардан ташкил топган. Бу детал ва узеллар бир-бирларига пайвандлаш йўли билан уланади. Шунинг учун ҳам ишлаб чиқаришимизнинг техник даражаси, маҳсулотимиз сифати, меҳнат унумдорлиги биринчи навбатда пайвандлаш операцияларининг қанчалик механизациялашган ва автоматлашганлигига боғлиқдир. Шуни ҳисобга олиб коллективимиз пайвандлашни такомиллаштириш, сифатини яхшилаш ва таннархини арзонлаштиришга алоҳида эътибор бермоқда.

Сўнгги йилларда заводда пайванд ишлаб чиқаришини яхшилаш юзасидан қатор тадбирлар кўрилди. Айниқса, унинг прогрессив усуллари тобора кенг жорий қилинмоқда. Флюс қатлами остида пайванд қилиш шундай усулларнинг биридир. Уни қўлланишда дуруст натижаларга эришилди. Ҳозир бизда флюс қатлами остида пайванд қилувчи 18 та автомат ишлаб турибди. Натижада пайванд сифати ошиб, таннархи анча камайди.

Қалин деталларни бир-бирига пайванд қилиш жуда мушкул иш. Уни сифатли қилиш катта маҳорат талаб қилади. Ҳамма пайвандчилар ҳам унинг уддасидан чиқишаолмайди. Кўпинча бракка йўл қўйиларди. Уни бартараф этиш учун қўшимча маблағ, иш вақти, меҳнат сарфлашга тўғри келарди. Бунинг олдини олиш учун кўп вақт изланиш олиб бордик. Қатор тажрибалардан сўнг қалин деталларни бир-бирига пластинка шаклидаги электродлар ёрдамида пайвандлаш жорий қилинди. Бу яхши натижа бермоқда. Уни тобора кенгроқ қўлланяпмиз. Эндиликда шу йўл билан 110 миллиметргача қалинликда бўлган труба ва фланслар бир-бирига пайванд қилиняпти.

Электрошлак пайвандини жорий қилиш оғир ва кўп меҳнат талаб қиладиган операцияларни енгиллаштириш имконини берди. Иш шароити тубдан яхшиланди. Ишлаб чиқариш маданияти ошди. Ишчиларимиз унумли ишлайдиган бўлиб қолишди. Ҳар йили эса 5 минг сўм иқтисодий фойда кўрилади. Шунингдек, ҳимоя газлари, айниқса, карбон гази орасида пайванд қилиш ҳам кенгайиб боряпти.

Пайванд ишларини такомиллаштириш юзасидан қилган ишларимиз яхши натижалар бераётганлигини ҳар куни кўриб турибмиз. Лекин бу билан ҳеч чекланиб бўлмайди. Бу мураккаб операцияни янада автоматлаштириш ва механизациялаш юзасидан ишларни яна кенг кўламда авж олдирамиз.

И. СУСЛИН,

«Узбекхиммаш» заводи бош пайвандчисининг ўринбосари.

Сайфуддин Ёқубов Тошкент подшипник заводида созловчи бўлиб ишлайди. У шу кунларда КПСС XXIII съезди шарафига меҳнат вахтасида туриб ажойиб муваффақиятларни қўлга киритаётир. Смена топшириқларини ортиғи билан адо этипти. Агрегатларни сифатли созлаяпти. Суратда: илғор ишчи ўртоқ С. Ёқубов қисмларни созлаш билан банд.

А. Тўраев фотолари.

ДЎСТИМ

Бирга катта бўлган оғайнимнинг туғилган кунини нишонлашга йиғилган эдик. У бизни дастурхонга чақиришдан олдин квартирасининг ҳамма хоналарини кўрсатиб чиқди. Уй анжомлари жойида: бугунги кунда рўзғор учун зарур ҳисобланган ҳамма нарса бор. Хотини Розияхон газ плитасидан варақи сомса олаётиб:

— Олинглар, иссиққина енглар, — деди. Биттадан сомса олиб едик.

Хоналарни айланиб бўлгач, дастурхонга таклиф қилиндик. Рихсибой, Розияхон, ўғил-қизларининг номлари тилга олиниб, қадаҳлар кўтарилди, уларга сиҳат-саломатлик тиланди.

Меҳмондорчилик тугаб, ҳаммамиз тарқалаётганимизда Рихсибой мени тўхтатиб:

— Сиз кетманг, гаплашиб ётамиз, эрталаб бирга ишга шу ердан борамиз, — деб сира қўймади.

Дўстимнинг гапини қайтаролмадим. Кўча эшикдан қайтиб кирдик. Розияхон ҳам жуда суюнди. У бахмал ғилофдан дутор олиб ажойиб бир куй чалди. Куй шунчалик ёқимли эдики, биз унга маст бўлиб роҳат қилардик. Шу пайт айвон тепасидаги қўнғироқ бетўхтов жиринглади. Рихсибой ҳам, Розияхон ҳам чўчиб ўринларидан туришди, олдинма кетин ташқарига отилишди. Қўнғироқ ҳамон жиринглар эди. Эшик очилди. Остонада Рихсибойнинг ўғли Эдик (унинг асл оти нима, ҳалигача сўрамаганман) чайқалиб турарди. Ота-она унинг қўлтиғига кириб кўтаргудек бўлиб олиб келишди. Эдик бойвачча ётоқхоналарига киргач, қуш қўриётган одам сингари қўлларини кўтариб қўйдилар. Бу, чиқиб кетаверинглар, ўзим ётиб оламан, деганлари экан. Ота-она орқаси билан юриб, қўшни хонага чиқишди. Бу ҳолатни кўриб юрагим сиқилиб кетди. Қизиқ кап-катта болани бунчалик тарелкага солишади? Ота-она оёқ учида юриб катта хонага — бизнинг ёнимизга киришди. Биз эри-хотин уларнинг тутган ишидан ранжиб турардик. Энди улар хаста овоз билан гаплашишарди. Мен дўриллоқ овозимни чиқариб бир гап айтмоқчи бўлсам, Розияхон икки бармоғини оғзига тутиб:

— Секинроқ, мулла ака. Эдиккинам уйғониб қолса ҳаммамизни хафа қилади, — деди.

Отаси бир идоранинг бошлиғи, онаси каттагина касалхонанинг бош врачи бўлган, ўзи институтнинг иккинчи курсида ўқийдиган боланинг аҳволи мана шундай. Қани айтингчи, уларнинг: ота, она, ўғилнинг бу қилиқлари қайси қолипга сиғади?! Фарзандни севиш шунақа бўладими? Ўғилнинг эртаги куни ҳақида шунақа қайғириш керакми?

Мана шулар тўғрисида ўйлаб ўтириб ёшлигимдаги бир воқеа эсимга тушди.

Рихсибой иккаламиз ҳам институтнинг биринчи курсида ўқирдик. Бирор фандан баҳомиз тўрт бўлиб қолса, кечалари уйқумиз келмасди, беш олиб чиқмагунча қўймасдик. Тузиб қўйган режамизга кўра ҳафтада икки марта кинога, бир марта театрга борардик. Ресторанларга боришни ҳаёлимизга ҳам келтирмасдик, ҳатто эп кўрмасдик.

Кунлардан бир кун курсдошимиз Наби деган йигит (у ҳаммамиздан катта эди, нима сабабдандир ўнинчини битиргач уч йил институтга киролмаган экан) мени ва Рихсибойни тўхтатиб: «Кетмаларинг, сенларни бир ерга олиб бораман», — деб қолди. Йўқ, деёлмадик. У айтган жойга бордик. Наби бизни Пушкин боғидаги чойхонага олиб борди. Бу ерда одам жуда кўп эди. Набининг улфатлари ошни дамлаб, бизни кутиб туришган экан. Бориб кўришдик. Сўрига ўтирдиму, кетгим келиб қолди. Рихсибойни секин туртиб, кетамиз, дедим. У қўйинг, уят бўлади, деди. Ош сузиб келишдан олдин дастурхонга битта тарелкада аччиқ-чучук, киши бошига биттадан шиша қўйилди.

— Аълочи оғайниларим шулар, — деди Наби бизни оғайниларига таништириб.

Улар бизни бошдан-оёқ кузатиб, ажаблангансимон қараб қўйишди. Косагул навбати билан ароқ узатар. «Йўқ, бўлмайди» деган одамнинг пиёласига яна қуяр, ичишга зўрлар эди. У бизга ҳам ароқ қуяётган эди, Набининг раҳми келди шекилли: «Уларга анавидан қуй», — деди. Косагул менга вино узатди. Мен «ҳеч ичмаганман» деб олишга унамадим. «Олаверсангчи, бу узумнинг суви». Худди ҳозир башарамга сепворадигандек менга ўқрайиб қўйди. Секин олдим, лабимга тегизсам батхўр, оғзимга олган қултумни аранг ютиб юбордим. Рихсибой ҳам менинг аҳволимга тушганди. Кейинги қадаҳни ҳам зўрлаб ичиришди. Кўзимнинг олди пардалашди, косагул менга жуда ёқимли киши бўлиб кўринарди. Ош еяпманку, бошим айланиб худди оёғим кўтарилиб кетаётганга ўхшайди. Ўзимни куч билан босиб ўтирдим. Ош едимми, йўқми, ҳали-ҳали эслолмайман.

Улфатлар билан хайрлашдик. Рихсибой билан бошлашиб аввал уларнинг уйига келдик. Мен унга «ўзингни тут, даданглар кўриб қолсалар...» деб насиҳат қилган бўлдим. Уйларига етиб келдик. Қоронғи тушиб қолган эди. Эшикни тақирлатдик. Аксига юриб дадаси чиқди. Рихсибой харчанд ўзини тутишга уринса ҳам, барибир чайқалиб кетди. Унинг авзойини кўрган отаси:

— Ҳа, ичдингларми? — деди. Шундай деб туриб аввал Рихсибойни, кейин мени у юзимизга бу юзимизга тарсаки қўйиб юборди. Жағимизни ушлаб ўзимизни чеккага олдик. У бизни уйга олиб кириб энди бундай қилмасликка қасам ичирди.

Мана ҳозир Рихсибойга шу воқеани айтиб бердим. У кулиб:

— Энди, мен сенга айтсам, бобой ўша вақтда тушунмовчиликка йўл қўйган эдилар, — деди.

Эшитяпсизми, ичкилик ичмагин деб танбеҳ берган, шу йўлдан қайтарган ота энди ўғил томонидан тушунмайдиганга чиқарилаяпти. Шу «тушунган» оғайнимнинг айтишига қараганда у ўғлига ёшлигидан «озроқ ичса бўлаверади», деб тавсия бериб юрган. Ўғлининг етти ёшга тўлганлиги нишонланганда Рихсибой:

— Энди лимонад ичишни тўхтатинглар, сухой винога ўтинглар, — деганлигини ҳозир мақтаниб гапириб қолди:

АХЛОҚ

ШУ КУНЛАРДА Калинин районидаги «Тошкент» совхозининг деҳқонлари келгуси йил мўл ҳосилига мустаҳкам замин яратишга жиддий эътибор бермоқдалар. Хўжалик экин майдонларини шудгорлаш бўйича районда пешқадамлар қаторида бормоқда. Суратларда: (чапда) совхоз партия-давлат контролига кўмаклашувчи группасининг раиси Т. Шопсмоилов, бригада бошлиғи А. Ёқубов, тракторчи И. Ларюшин ва звено бошлиғи-механизатор П. Прудников ўртоқлар шудгорнинг сифатини текширмоқдалар. (Ўнгда) хўжаликнинг 1-бўлими далаларини шудгорлаш пайти.

А. Абалян фотоси.

КИЧИК КЎМАКДОШЛАР

«Арғамчига қил қувват» деганларидек, пахта йиғим-терими авжи қизиган бир паллада ота-оналарига яқиндан кўмаклашган кичик теримчиларни ҳар бир колхоз даласида учратиш мумкин эди.

Ота-оналарининг серғайратлиги, ишчанлиги ниҷкина қалбларни ҳам тинч қўймади. Нима бўлса ҳамки, худди акалари, опалари сингари тезроқ катта бўлиб, оғирларини енгиллатишга кўмаклашишса улар.

Валижон ҳали ўзи ниҷкина бўлсада, ўқишда аълочи, илғор пионерлардан. У ҳар бир ишни катталардек бажаришга ҳаракат қилади. Ўқишдан кейин кунига 45-50 килограммга етказиб «оқ олтин» терди. Уйда укаларига қаради, аясига ёрдамлашади. Бу орада қизиқарли китоблар ўқишга ҳам улгиради.

Серғайрат ёш ленинчилар: Валижон Жалолов, Насиба Туропова, Шоира Ҳакимова, Шавкат Раҳимовлар Оққўрғон районидаги 10-мактабнинг ўқувчилари. Улар мактаб яқинидаги «Озод» колхозида колхозчи ота-оналарига теримда яқиндан ёрдам беришди. Бундан колхозчилар беҳад хурсанд. Меҳнатда тобланган бу ўқувчилар ҳозир ўқишни муваффақиятли давом эттиришяпти.

Ф. УСМОНОВА,
ТошДУ студенти.

МОЛЛАР ТЕЗ СЕМИРЯПТИ

«Правда» газетаси 50 йиллиги» совхозининг чорвадорлари КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини изчиллик билан амалга ошириш учун курашмоқдалар. Ишчилар кундан-кунга зўр ғайрат кўрсатишиб, чорва моллари туёғини кўпайтириб, маҳсулдорлигини оширмоқдалар.

Кўкламда бу ерга «Тошкент», «Назарбек», совхозларидан 80—100 килограмм келадиган анча новвос келтирилган эди. Чорвадорлар уларни бўрдоқига қўйиб боқишди. Бир неча ой ичида новвослар жуда яхши семирди. Ҳар бири 280—300 килограммга етди. Натижада совхоз қисқа вақт ичида давлатга 227 тонна гўшт топшириб, планини муддатидан олдин бажарди.

Чорва молларининг туёғи кўпайди. Ҳар юз бош қорамолдан пландаги 86 ўрнига 100 бошдан бузоқ, 100 бош совлиқдан 110 ўрнига 137 бошдан қўзи олинди. Совхозда йилқичиликни ривожлантиришга ҳам жиддий эътибор берилмоқда.

Ишчилар чорва моллари қишловига пухта тайёргарлик кўришяпти. Пландагидан анча кўп ем-хашак, силос тайёрланди.

Чорвадорлар партиямиз XXIII съездини меҳнатда янги ғалабалар билан нишонлаш учун астойдил курашмоқдалар.

Т. РАЙИМЖОНОВ.

БОҒБОНЛАРГА МАСЛАҲАТ

Шу кунларда областимизнинг кўпчилик районларида мева кўчатлари экишга киришилди. Кўп йиллик тажриба шуни кўрсатдики, мева кўчатлари куз ойларида ўтқазилса, келгусида яхши кўкариб, барвақт ҳосилга киради. Куз ойларида экилган кўчатнинг илдизлари кун иссиқ келган йиллари каллюс (бошланғич илдиз) пайдо қилади. Каллюс пайдо қилган кўчатлар баҳорда кунлар исиши билан авж ола бошлайди. Кузда экилган кўчатларда бир йиллик новдалар кучли ўсади, барглари йирик, тўқ яшил рангли бўлиб, улар ўз навбатида кўчатларнинг яхши ўсиб, нормал озиқланишини тўла таъминлайди. Баҳор ойларида кеч экилган кўчатлар кам кўкаради, навдалари нимжон бўлиб ўсади. Бундай навдалар шира касалига бардош беролмайдиган бўлади.

Қандай кўчатларни кузда, қандайларини баҳор ойларида эккан яхши? Совуққа чидамли ҳисобланган олма, нок, беҳи каби мева кўчатларини кузда экиб, гилос, олча, анор ва анжир каби иссиқсевар ўсимлик кўчатлари тайёр қилиб қўйилган участкаларга эрта баҳорда — февраль-март ойларида экилса, яхши тутади. Тут, ёнғоқ жийда, бодом, дуб, чинор каби кўчатларни кузда экса яхши кўкаради.

Кейинги йилларда областимизнинг тоғли зоналарида боғдорчилик ва узумчилик катта-катта массивларда ривож топди. Бу районларда лалми узумзорлар барпо қилиш билан бирга мевазорлар ҳам йил сайин кенгаймоқда. Мевазор ва узумзорлар асосан Бўстонлиқ, Паркент зоналарининг тоғ қияликларида барпо қилинмоқда.

Тоғ қияликларига бу йил куз ойларида нам яхши тушди, ҳайдаб кўчат экиш учун тайёр қилиб қўйилган зинапояларда ер қатламларида нам етарли йиғилди. Тоғли районларда кузда экилган кўчатлар 90—100 процент кўкаради. Олма, нок, беҳи, олхўри, ёнғоқ, бодом каби кўчатларни баҳорга қолдирмасдан эккан яхши. Бу ерларда баҳор кеч бошланади, лекин қисқа муддатда ўтади. Кунлар тез исиб кетиши натижасида кеч экилган кўчатлар ёзнинг иккинчи ярмига бориб қуриб қолиши мумкин. Чунки, ерда нам етарли йиғилмайди. Кучсиз ўсган илдиз намдан тўлиқ фойдалана олмайди. Шунинг учун тоғ этакларида жойлашган хўжаликларда асосан кўчат экишни куз фаслида ўтказиш шарт.

Мева кўчатлари ўтқазиш учун ер бир-бир ярим ой олдин тайёрлаб қўйилган бўлиши керак. Ер ҳайдалгандан кейин анча ўтиради. Янги ҳайдалган участкага экилган кўчат ернинг ўтириши таъсирида қинғир қийшиқ бўлиб оғиб кетади. Кўчат экилганда илдиз бўғизи ер бети билан баробар бўлиши керак. Ер яхши ўтирган участкага кўчат экилганда унинг илдиз бўғизи ердан 2-4 сантиметр баландликда бўлиши керак. Келгусида тупроқ ўтириши билан кўчатларнинг илдиз бўғизи ер юзи билан бараварлашади.

Шу кунларда кўчат қазиб олиш шарт. Серилдиз кўчатлар яхши тутади. Кўчатларни серилдиз қилиб қазиб олишда махсус плугдан фойдаланилади. Бир киши кунига 150—200 дона бир яшар олма, нок ёки беҳи кўчатини кавласа, трактор ёрдамида бир кунда 15-20 минг дона кўчатни қазиб олиш мумкин. Кўчатни қазиб оладиган машиналардан фойдаланилганда иш бир неча марта енгиллашади, таннарх арзонлашади.

Сифатли қилиб қазиб олинган мева кўчатларини ажратилган участкага тезликда келтириб экиш зарур. Мева кўчатлари унумдор, чиринди моддаларга бой бўлган, ер ости суви 2,5-3 метр чуқур жойлашган участкаларда яхши ўсади ва тез ҳосилга киради. Баланд-паст бўлган ерлар яхшилаб текисланиб, гектарига 30-40 тонна гўнгга 800-1000 килограмм суперфосфат аралаштириб солинади. Кейин ер плантаж

КЎЧАТ ЭКИШ ОЙЛИГИ

моқда. Ренет, симиренко, розмарин каби кечпишар олма кўчатлари ҳали ўзининг кўм-кўк баргларини ташламади. Данакли мева дарахтларидан шафтоли, гилосда барг қолмади деса бўлади. Ҳали барги тушмаган кўчатларни қазиб олиш ярамайди. Кўчатни жойидан кўчирмасдан олдин баргларни қўл билан секин-аста олиб ташлаш зарур. Юқоридан пастга қараб қўлни юритилса, барглар тушиб кетади.

Академик Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик институтининг илмий ходимлари томонидан баргларни кўчат экиш давригача тушириб юбориш масаласида бирмунча илмий-тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Ҳозиргача бирмунча қимматли маълумотларга эга бўлинди. Яқин йиллар ичида арзон кимёвий моддалар ёрдамида ток, смородина, олма, каби меваларнинг барглари осонгина тушириб юбориладиган бўлади.

Қазиб олинадиган мева кўчатлари илдизининг узунлиги 30-40 сантиметр бўлиши керак. Ўқ илдизи ва ён томонга шохлаган илдизларнинг сони кўп бўлиши плуги ёрдамида 50-60 сантиметр чуқурликда ҳайдалади. Ерни чуқур ҳайдаб экилган мева кўчатларининг илдиз системаси бақувват бўлиб ўсади. Олманинг 2-3 та навини 7-10 қаторлаб ёки 3-5 гектарли карталарга яхлит қилиб экиш мумкин. Бир нав билан иккинчи навнинг оралиғи 1-2-3 километргача бўлса ҳам асалари орқали яхши чангланади ва юқори ҳосил олиш мумкин. Катта майдонларда меваларнинг эртаги, ўртаги ва кечки навларини аралаштириб юбормаслик керак. Мевазорлар барпо қилишда албатта, ҳар бир районнинг тупроқ ва иқлим шароитига қараб тавсия қилинган мева навларини хиллаб экқан маъқул.

Баланд ўсадиган пайвандтаглар да ўстирилган олма кўчатларини 10х10, 9х9, 8х8 метр схемасида, беҳи кўчатларини 5х5 метр схемасида, гилос кўчатларини 8х8, 7х8 метр, нок кўчатлари 8х8 метр, нокнинг беҳига пайванд қилинган навини 5х5 метр, ўрикни 10х10 метр, шафтолини 5х5 ёки 4×4 метр, бодомни 8×6 метр узум кўчатларини уларнинг кучли ёки кучсиз ўсишига қараб 3×3, 3×2,5 метр схемасида экиш тавсия қилинади.

Кўчатларни биринчи навбатда ёш боғлардаги хатоларни тўлдириш мақсадида экиш керак. Мавжуд боғларда етарли миқдорда кўчат бўлиши керак ва шунга эришмоқ лозим. Ҳар бир гектар ерда тўлиқ мева дарахтлари бўлса, мевазордан олинадиган ҳосил доим юқори бўлади.

Айрим хўжаликларда боғ майдони катта бўлса ҳам дарахт сони анча кам бўлади. Бу тўғрида қишлоқ хўжалиги мутахассислари ва боғбонлар ўйлаб кўриб, кераклп агрохимия чораларини кўришлари керак. Хатоси бор боғларда қуриб қолган кўчатлар олиб ташланиб, ўрни 70х70 сантиметр қилиб чуқур қазилади. Ҳар бир чуқурга 4-5 килограмм чириган гўнгга ярим килограмм суперфосфат аралаштириб солинади, кейин кўчат экилади. Экилган кўчатлар бир чизиққа қатор жойлашиши зарур. Агар чизиқдан ҳар томонга чиқиб кетса, келгусида дарахт шох-шаббалари бир томонга қийшайиб ўсади қатор ораларини механизация ёрдамида ишлаш қийинлашади.

Кузда экилган мева кўчатларининг шох-шаббалари қирқилмайди, уларга шакл ҳам берилмайди. Бу иш баҳор ойларида куртак уйғонмасдан олдин ўтказилиши зарур. Мева дарахтларининг келгусида эгилиб қолмаслиги ва етиштирилган ҳосилнинг ерга тўкилиб кетмаслиги учун қаттиқ шамол бўладиган томонларга 8-10-12 қаторли кучли ва баланд ўсадиган дарахтлар экилиши керак. Бу иҳота дарахтлар тупроқдаги намни буғлатиб юборишдан, мевазорларни совуқ ва иссиқ шамоллардан сақлайди. Иҳота дарахтлар сифатида ўрик, ёнғоқ, жийда, акация, тоголча кабиларни экишни тавсия қилинади.

Боғбон ва соҳибкорларимиз ана шу юқорида айтилган тартиб-қоидаларга риоя қилсалар, мева-чеваларнинг бундан буён янада баракали бўлиши таъминланади.

М. МИРЗАЕВ,
В. КУЗНЕЦОВ,
М. СОБИРОВ,
қишлоқ хўжалиги фанлари кандидатлари.

МАДАНИЯТИМИЗНИНГ УЛКАН АРБОБИ

(А. В. Луначарский туғилган кунга 90 йил тўлди)

Александр Васильевич Луначарский ўзининг бутун онгли ҳаёти ва жўшқин фаолиятини революцияга бағишлади. У Лениннинг яқин сафдошларидан бири социалистик маданиятимизнинг туғилиши ва ривожланишида катта хизматлар қилган йирик маданият арбобидир.

Луначарский революцион ишга жуда эрта, ҳали гимназияда ўқиб юрган вақтларидаёқ қадам қўйган эди. У социал-демократик ташкилотнинг аъзоси бўлиб, темир йўл ишчилари орасида агитация ва пропаганда ишлари билан шуғулланарди. Луначарский Цюрих университетини битириб, Россияга келганидан сўнг Москва социал-демократик ташкилотига киради ва таъқибга учраб, бир неча марта қамоққа ташланади. Сўнгра у Ленин таклифи билан Женевага келиб, бу ерда оташин публицист ва нотиқ сифатида шуҳрат қозонди, «Вперед» ва «Пролетарий» большевистик газеталари редакциясида ишлади, РСДРПнинг III, IV ва V съездларида актив қатнашди.

Луначарскийнинг сиёсий фаолияти биринчи рус революциясидан сўнгги реакция йилларида катта камчиликлардан холи эмас эди. У Мах ва Авенариуснинг идеалистик фалсафасига эргашиб, А. А. Богданов билан биргаликда «Марксизм философияси бўйича очерклар» (1908 й.) деган тўпламни тузишда қатнашади.

Ленин Луначарскийнинг идеализмни марксизм билан келиштиришдан иборат хато қарашларини жуда қаттиқ танқид қилди. Ленин Луначарскийни ноёб истеъдод эгаси, деб билар ва тўғри йўл топиб олишига ишонар эди. Ҳақиқатда ҳам Луначарский ўз хатоларини тушуниб олди. Тез орада у яна большевистик матбуотда актив иштирок эта бошлади.

Чет элдан 1917 йил майида Россияга қайтиб келгач Луначарский Октябрь революциясини тайёрлашда ва уни мустаҳкамлашда фаол қатнашди. У Ҳарбий революцион совет вакили сифатида гражданлар урушининг қарийб барча фронтларида бўлди. Қизил Армия қисмларининг жуда кўп митингларида сўзга чиқиб, Совет ҳокимиятини унинг душманларидан ҳимоя қилишга даъват қилди.

Шу йили Луначарский биринчи маориф халқ комиссари қилиб тайинланди. Ана шу лавозимдаги жўшқин фаолияти давомида социалистик маданият ва маорифимизнинг вужудга келиши ва ривожланишида улкан ҳисса қўшди.

Янги совет маданияти ривожланишининг дастлабки йиллари Луначарский номи билан мустаҳкам боғлангандир. А. В. Луначарский маданиятнинг классик анъаналарини революциянинг ғоявий душманларидан ҳимоя қилди, совет санъати, адабиёти ва театрининг тараққийси йўлида ҳормай-толмай ишлади.

Унинг омма билан алоқаси айниқса яхши эди. «Анатолий Васильевич (бутун Петроград Луначарскийни Анатолий Васильевич деб атарди) ўша вақтда Манежний кўчасида, Литейносдан унча узоқ бўлмаган жойда, мўъжазгина бир хонада яшар эди, — деб хотирлайди кекса совет ёзувчиси Корней Чуковский.— Бу хона ҳар куни унинг маслаҳати ва ёрдамига муҳтож бўлган ўнлаб кишилар билан тўларди.

... Луначарский ўзидан, давлат ҳокимияти вакили сифатида санъат ва ижодий фикр кишиларига нисбатан ҳамдард бўлиш ва меҳр-муҳаббат билан қарашни талаб қиларди».

В. И. Ленин 1918 йилда, буржуа зиёлиларини ишга жалб қилиш эндиликда куннинг навбатдаги пишиб етилган зарур вазифаси эканлигини уқтирган эди. Қисқа бир вақт ичида эски рус зиёлиларининг энг соғлом ва илғор вакилларини революция ишига жалб қилиш, уларнинг Совет ҳокимиятидан қўрққанидан эмас, балки унга виждонан хизмат қилиши учун курашиш қийин вазифа эди. Ана шу муҳим вазифа давлат арбобидан катта истеъдод эгаси бўлиш, кеча-кундуз демай тинимсиз ишлаш, кишиларга тўғри муомала қила билиш ва ниҳоят зўр билимдонликни талаб қиларди. Луначарский ана шу фазилатларнинг ҳаммасига эга эди.

Луначарский, марксизм буржуа замонасининг энг қимматбаҳо ютуқларини ҳеч рад этмаслиги, аксинча у инсон фикри ва маданиятининг икки минг йилдан ортиқ тараққиётидаги энг қимматли нарсаларнинг ҳаммасини ўзлаштириб уни қайта ишлаб чиққанлиги, янги маданиятни фақат эски маданият заминидагина бунёд қилиш мумкинлиги ҳақидаги ленинча фикрларга таяниб иш кўрганлиги туфайли катта ишлар қилди. Унинг бу улкан ташкилотчилик фаолияти Ильичнинг таҳсинига сазовор бўлди.

А. В. Луначарский социалистик маданият, санъат ва адабиётнинг ривожланишида муҳим роль ўйнаган қатор асарлар ёзди. Унинг атеистик пропаганда соҳасидаги ишлари меҳнаткашларни материалистик руҳда тарбиялашда ибратли намуна бўла олади.

А. В. Луначарский эстетика, адабиёт тарихи ва назариясига оид қатор асарлар, кўпгина адабий-танқидий мақолалар, шунингдек бир неча пьесалар авторидир. Унинг бу асарларида санъат ва адабиётга марксизм-ленинизм нуқтаи назаридан қараш ривожлантирилди, маданий қурилишнинг энг актуал масалалари кенг ёритилди.

А. В. Луначарский Испанияда совет элчиси лавозимида ҳам ишлади. У 1933 йилда вафот этди.

Оташин революционер, В. И. Лениннинг яқин сафдоши, социалистик маданиятимизнинг улкан арбоби А. В. Луначарский хотираси совет кишилари қалбидан асло ўчмайди.

И. СУЛТОНОВ.

ЎРТА ЧИРЧИҚДАГИ машъал «Полярная звезда» колхозининг шоликорлари бу йил баракали хирмон кўтардилар. Гектаридан олинган ҳосил кўзда тутилганидагига нисбатан уч центнерга кўп бўлди. Хўжалик давлатга шоли сотиш юзасидан берилган планни аллақачон ортиғи билан бажариб қўйган. Суратда: шоли янчиш пайти.

Қ. Розиқов фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

ФЕРМАДА

Комсомол қиз Мўътабархон ҳар бир ишни ҳалоллик билан бажаришга ҳаракат қилади. Зоотехник ўртоқ Пўлатов фермага қадам қўйиши билан уни бугунги аҳвол билан таништиради. Нега бир-икки сигирнинг сути кам. Нима қилса кўпайтириш мумкинлиги ҳақида маслаҳатлар сўрайди. Раҳимжон Пўлатов Мўътабархоннинг бу саволига қониқарли жавоб беради-да, сигир томонга юради. Охурига қарайди: еми кўп, суви ҳам бор. Молнинг ҳаракатларини кузатади. Сигир арқонини узиб кетадигандек типирчилайди...

Раҳимжон ака молнинг ёнига келиб пешонасини силайди, қашлайди, сигир ювош тортади. Иштаҳаси очилиб кавшанади. Пақир кўтариб келган соғувчига бир қарайди-ю, силос чайнашда давом этаверади.

Фермага яқингинада келган бу комсомол қиз зоотехникнинг бугунги ишидан ҳайратда қолади. «Сигир ҳам яхши муомилага тушунар экан», деб кўнглидан ўтказади. Ҳар гал сигирни соғишдан олдин унга яхши қараш кераклигига, силаб-сийпаб ийдириш зарурлигига тушинади.

— Шу кунгача ҳар бир сигирдан 2.370 килограммдан сут соғиб олдим, — дейди у, — янги йилгача яна анча сут соғиб оламан. Бу йил ўртача ҳар бир сигирдан олинган сут 2500 килограммдан кам бўлмайди.

Биз Мўътабархон Бегматова билан гаплашиб турганимизда фермага машина келиб тўхтади. Шофер йигит оқ халат кийиб бетонларга сут ағдараётган Иноятхонга гап қотди:

— Қанча сут топширганликларингни биласизларми?

— Нега билмас эканмиз, планимизни октябрда бажарганмиз. Энди мажбурият ҳисобига ишлаяпмиз. Яқин кунда 176 тонна сут соғиб олдик, деб рапорт берамиз.

Муҳаббатхон Усмонова Иноятхон, Мўътабархонларнинг яқин дугонаси. Комсомол мажлисларига, ёшлар йиғилишларига биргаликда боришади. У 20 бош сигирнинг ҳар биридан 3000 килограммдан сут соғиб олиш учун курашяпти.

Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози 1-бўлимига қарашли чорвачилик фермасида иш ана шундай ташкил этилган.

Чорвадорлар сут топшириш йиллик планини икки ой илгари бажариб қўйишди. Бу ерда чорва моллари туёғи кўпайиб, улардан олинаётган маҳсулот ортиб бормоқда.

Партиямизнинг XXIII съезди шарафига бошланган мусобақада фаол қатнашаётган ишчилар ютуқларни янада мустаҳкамлаш учун курашмоқдалар.

М. ҒОЗИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

ВА ЎҒЛИ ТЕМАСИДА

Ёшлигидан шу мазмунда «тарбияланган» Эдик Рихсибой ўғли ҳозирги пайтда хонаси келиб қолса отаси билан, унинг ошна-оғайнилари билан қадаҳ уриштириб ароқми, коньякми, ромми, ишқилиб дастурхонга нима қўйилган бўлса ҳеч тортинмай ичаверади. Ҳатто Рихсибой мағрурланиб, «Эдик тушмагур ичгандан кейин закуска қилмай ҳам туриб кетаверади» дейди. Бу гапни эшитиб иситмам чиқиб кетди. Гапни бошқа ёққа бурмоқчи бўлиб:

— Ўғлингизнинг ўқиши қалай? — деб сўрадим.

— Тўрт, беши ҳам йўқ, иккиси ҳам, — жавоб берди Рихсибой, — Эдик ниҳоятда тиришқоқ, курсдан-курсга ўтаяпти.

Рихсибой, Розияхон бирлари қўйиб, иккинчилари Эдикни таърифтавсия қилиб кетишди.

Рихсибой:

— Эдик жуда дидлик чиқди. Қайси куни мени тўхтатиб, дада, қачонгача тўмтоқ тумшуқли туфли киясиз, — деса бўладими...

Розияхон:

— Хо мамаша, перечёсткани ўзгартиринг, модадан орқада қолиш уят, — деди у куни.

Улар бу гапларни оғзиларидан бол томиб, қувонган ҳолда айтишарди.

Эдикнинг яна ажойиб хусусиятларидан бири ўзи томонидан номаъқулчилик қилинган пайтда биров танбеҳ берса шуни ҳеч ёқтирмасмиш. Ёшлар ишига «кекксалар» аралашса жиним қўзғийди, деркан у.

Мен жуда яхши биламан, Рихсибойнинг ҳам, Розияхоннинг ҳам ёшликлари ёмон ўтмаган. Улар ўқувчилик, студентлик йилларида чакки кийинишмасди, аммо бачкана кийинишни ёмон кўришарди. Янги мода ниқоби остида бачкана кийиниш, бачкана соч тараш. Эдикка ўхшаб бурнининг рўпарасигача жағсоқол қўйишни биз ёшлигимизда кўрмаганмиз. Бундай одамга ҳамма жирканиб қарарди.

Биз ҳам ёшлигимизда кинога, театрга, танцага борардик. Лекин дарсимизни тайёрлаб, тўрт-беш баҳога жавоб берадиган даражада ҳозирлик кўргач сўнгра борардик. Хоҳ ўн йиллик мактаб бўлсин, хоҳ институтда ўқиётган пайтимизда бўлсин, бирор сабаб билан уч баҳо олиб қолишни ниҳоятда уят деб тушунардик. Ўша вақтда биз «катта йигит бўлиб қолдик, отадан пул сўрайвериш уят эмасми», — деб тушунар, стипендиямизни расамади билан сарфлашга ҳаракат қилардик. Ота-онамиз ҳам бизни талтайтириб ҳар куни чўнтагимизга бирлари беш сўм, иккинчилари уч сўм солиб қўйишмасди. Мен дадамларнинг:

— Ўғлим ўзингга қараб юр, саёқ бўлсанг таёқ ейсан, — деб айтган гапларини сира унутмайман. Шу гапни ҳозир ўзимнинг фарзандларим қулоғига қуйиб тураман.

Эрталаб бирга нонушта қилдик. Эдикбойни институтга жўнатиш маросимини кўриб, биз эри-хотин ёқамизни ушладик. Розияхон дазмол босиш билан овора, Рихсибой бўлса бир бўлак ноннинг орасига сарёғ, бир бўлак ноннинг орасига эса колбаса кесиб қўйди. Икковини ўраб ўғлига узатди. Буни кўриб Эдикбой:

— Ҳа, кеча ойлик чиқмаган экан-да, — дедилар.

— Ундай дема, чўнтагингга пул солиб қўйганмиз, — деди Рихсибой.

Қани айтингчи, ота-она каттa ўғлига шунақа қилиб тургандан кейин у талтаймай, бачкана хатти-ҳаракатлар қилмай, нима қилсин.

Ёшларнинг уйда, кўчада ўзларини қандай тутишлари кераклиги, катталар олдидан салом бермай ўтмаслиги ҳақида мактабда ҳам, институтда ҳам гапириб турилса керак. Ҳа, гапирилиб турилса керагу, аммо Рихсибойга ўхшаган оталар, Розияхон сингари оналарнинг ўз болаларига «ғамхўр»ликни ошириб юборишлари орқасида Эдиклар тарбиявий ўгитларни унутиб, яхши хулқни чиппакка чиқариб юбораётгандирда?! Худди шундай бўляпти, чоғи.

Мен ҳам каттагина заводнинг бош инженериман, хотиним тикувчилик фабрикасида мастер бўлиб ишлайди. Рихсибойлардан кам пул топмаймиз. Бир ўғил, икки қизимиз бор. Аммо ўғил-қизимизнинг чўнтагига «бу менинг ёрдамим» деб мен бир бўлак, хотиним бир бўлак пул солиб қўймаймиз. Институтда ўқийдиган қизим эрталаб туриб ҳовли супиради, чой тайёрлайди. Ўнинчида ўқийдиган ўғлим товуқларга дон беради. Мен барвақт туриб кечагидан қолган чизмакашлик ишимни давом эттираман. Болаларнинг онаси эса ишга кетгунча уй юмуши билан шуғулланади. Хуллас ҳеч қайсимиз бекор турмаймиз.

Мен шулар ҳақида Рихсибойга шама қилган эдим, «энди дўстим...» деди-ю, бошқа гап айтмади.

Пул топишимиз, турмуш кечиришимиз жуда яхши. Шунақа кунларга етгунча ҳазилакам курашдикми?! Ўғил-қизимизни пишиқ-пухта, меҳнатсевар, одобли қилиб тарбиялайлик. Пулимиз у ойдан, бу ойга ошиб-тошиб етади, деб фарзандларимизни катта пулга ўргатмайлик. Енгил ҳаёт кечириб ўсган бола нарироққа бориб ўзини ҳам қадрламайдиган, ота-онага ҳам ўшқириб гапирадиган бўлиб қолади.

Дўстим Рихсибой, Розияхон, ана шунга эҳтиёт бўлинглар!

С. МАҲКАМОВ.

МИКРОБИОЛОГИЯ БЎЛИМИ

Биология фанининг тараққиёти микробиология билимининг равнақи билан бевосита боғлиқдир. Шунинг учун ҳам микробиология фанини чуқурроқ тадқиқ этиш биолог олимларнинг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Президиуми ана шуни ҳисобга олиб Тошкентда янги микробиология бўлимини очди. Фанлар академияси химия-технология ва биология бўлими ҳузурида ташкил этилган бу лабораториялар комплексига таниқли ўзбек олимаси С. Асқарова бошчилик қилмоқда.

Микробиология бўлими ўсимликларнинг озиқланиши ва ўсимлик касалликларини ўрганишда, озиқ-овқат саноати маҳсулотлари ишлаб чиқаришда микроорганизмларнинг таъсири масалалари билан бевосита шуғулланади. Ҳозир янги бўлим ҳузурида еттита лаборатория бўлиб, уларда 110 га яқин илмий ходим тадқиқот ишлари олиб бормоқда.

Келгусида бу бўлим Ўрта Осиё бўйича тадқиқотлар олиб борадиган илмий марказга айлантирилади.

А. АБДУАЛИЕВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

Рассом В. Иванов чизган плакат.

РЕВАНШЧИЛАР ҲУКУМАТИ

Бонnда канцлер Эрхарднинг зўр машаққат билан сўққан «янги» ҳукумати ўз вазифаларини бажаришга расман киришди. Сўнгги бир неча ҳафта мобайнида жанжал ва ғийбатлар, тортишув ва иғволар муҳитида яшаган Ғарбий Германия пойтахтида ҳукумат тузиш теварагидаги эҳтирослар бир оз босилди.

Бироқ, нисбатан сукунат бошланган бўлсада, бу сукунат Германия Федератив Республикасидаги ҳукмрон юқори табақалар орасида тотувлик эмас, балки кўпроқ омонат сулҳ ўрнатилганини эслатиб турибди. Душман гуруҳлар ўртасида ҳокимият учун бораётган кураш ҳар дамда янги куч билан бошқатдан авж олиб кетиши мумкин. Худди шу сабабдан, Ғарбий Германиядаги кўп газеталар Эрхарднинг иккинчи кабинети узоқ умр кўрмаса керак, деб башорат қилмоқдалар.

Бироқ, Бонннинг урушқоқликдан иборат аввалги реваншчилик йўли асил ҳолида мерос қилиб олинганига ҳозирдаёқ шубҳаланмаса бўлади. Бундесверни атом билан қуроллантиришнинг ўша жонини жабборга берувчи маддоҳлари, ашаддий реакционерлар, энг йирик монополистик бирлашмаларнинг намояндалари, реваншчи ва кўпорувчи ташкилотларнинг бошлиқлари Эрхарднинг «янги» ҳукуматига уюшиб олдилар-да, ахир!

Лекин ҳукуматда канцлер Эрхарднинг кабинетига шак-шубҳасиз муносиб «зеб-зийнат» берадиган янги одамлар ҳам пайдо бўлиб қолди. Мисол учун юстиция министри бўлиб олган Рихард Егерни айтмайсизми. «Сиёсий жиноятлар учун», бошқача қилиб айтганда, Бонннинг авантюристик сиёсатини танқид қилиб чиқишга ботинган кишилар учун Ғарбий Германияда ўлим жазоси беришни жорий этишни неча марталаб талаб қилган одам ана шу Егер эди. Энди нацист ва ҳарбий жиноятчилар бамайлихотир айшини сураберишни мумкин. Янги юстиция министри нацист жаллодларни суд жавобгарлигига тортишни тўхтатайлик, деб оғиз кўпиртираётганлардан биридир.

Эрхард кабинетидаги яна бир янги одам — кўчирилган кишиларнинг ишлари билан шуғулланувчи министр Иоганн Баптист Градль ҳам ундан қолишмайди. Лекин у бирмунча бошқачароқ ишни ўзига касб қилиб олган. Градль реваншчиликни ва ГДРга қарши душманлик фаолиятини авжига чиқаришни ўз сиёсий йўли учун асосий мазмун қилиб қўйган. У, «бўлинмас Германия қураториуми» деган кўпорувчи ташкилотнинг асосчиларидан бири бўлиб, ГДРда капитализмни реставрация қилиш планларини ишлаб чиқувчи «Германияни қайта бирлаштириш масалалари бўйича тадқиқотчилик кенгаши» деган ташкилотнинг раисидир.

Бонннинг янги кабинетидаги энг бадном зотлардан бири, шак-шубҳасиз, транспорт министри Ганс-Кристоф Зеебомдир. У министрлик ролини эндигина бажараётгани йўқ. Канцлер Эрхарднинг ўзи сингари Зеебом ҳам 1949 йилдан бери Ғарбий Германияда тузилган ҳамма ҳукуматларда узлуксиз қатнашиб келади. Транспорт министри лавозимини кўп йиллардан бери эгаллаб келаётганини кўриб бу соҳада ишни дўндириб қўйибди-да, деб ўйламанг асло. Транспорт-Зеебомнинг фаолиятида мутлақо асосий соҳа эмас. У Ғарбий Германиядаги барча реваншчи ташкилотларни ўз паноҳи остида бирлаштирган «қувилганлар иттифоқи»нинг раҳбарларидан биридир. Зеебомнинг сиёсий ақидаси — қўшни халқларга нисбатан адоватни авж олдириш, ўзгаларнинг территорияларига нисбатан ошкора босқинчилик даъволарини илгари суриш, ашаддий антикоммунизмни кучайтиришдан иборат. Унинг қўшни давлатларга нисбатан «ундай қилодурман, бундай қилодурман» деган дағдағалари унга биринчи номерли реваншчи «шуҳрати»ни олиб берди.

Собиқ ички ишлар министри Германь Хехерль шу лавозимда ўзини шунчалик обрўсизлантириб қўйдики, Рейн бўйидаги арбоблар ундан энди бошқа вазифада фойдаланганимиз маъқулроқ, деган фикрга келдилар. Ҳозир у — қишлоқ хўжалик министри. ГФРда машъум «телефон найранги» фош этилган куни Хехерль жуда катта муваффақиятсизликка учради. Маълум бўлишича, Ғарбий Германия охранкаси «конституцияни қўриқлаш бошқармаси» ГФР гражданларининг телефондаги гапларини зимдан ғайри қонуний суратда тинглаш ва уларнинг хусусий хатларини ўқиб кўриш билан муттасил шуғулланиб келар экан. Гарчи бундай ҳаракатлар Ғарбий Германия конституциясини қўпол равишда бузиш бўлса ҳам, Хехерль ўз қўл остидаги бошқармани батамом ўз ҳимояси остига олди. Айни бир маҳалда шу нарса аён бўлиб қолдики, Хехерль 1931 йилдаёқ гитлерчилар партиясига аъзо бўлиб кирган экан. Уруш вақтида нацистлар прокурори бўлиб ишлаб, поляк гражданларига ўлим жазоси бериш тўғрисида ҳукмлар чиқарилишини талаб қилган экан.

Ғарбий Германия ҳарбийларининг раҳбари ва бундесверни ялпи қирғин қуроли билан таъминлашнинг бош стратеги Кай-Уве Фон Хассель Совет Иттифоқига ўлгудай душманлик билан қарайди.

Ғарбий Германиянинг илгариги ва ҳозирги ташқи ишлар министри Герхард Шредернинг атом қуроли бобида қилган дағдағалари ҳали ҳам ҳамманинг эсида турибди. Бундан бир неча ҳафта бурун у: ё бундесвер «НАТОнинг кўп томонли ядро кучлари» орқали ядро қуролига шерик қилинади, ё бўлмаса, Бонн «ўзи» атом бомбасига эга бўлади, деб ультиматумга ўхшаш талабни қўйди.

Лекин канцлер Эрхарднинг янги кабинети учун айниқса характерли бўлган нарса шуки, унда давлат ҳокимияти билан энг йирик концерн ва монополияларнинг ҳокимияти бир-бирига жуда ҳам маҳкам чатишиб кетган. Бу ўринда давлат-монополистик капитализми ўз башарасини тўла-тўкис кўрсатиб қўймоқда.

Министрлик лавозимлари учун тортишув авжига чиққан кезларда Бонн пропагандаси гўё фақат айрим одамлар ўртасида жанжал кетаяпти, деган тасаввур туғдиришга уринди. Сиртдан қараганда ҳақиқатан ҳам шундай бўлиб кўринар эди. Лекин ишнинг махфий жиҳатидан воқиф бўлган кишиларга шу нарса яхши маълумки, министрлик лавозимлари учун кўрсатилган номзодларнинг орқасида бир-бири билан рақобат қилувчи монополистик гуруҳлар турибди.

Фашистлар вермахтининг собиқ майори ва гитлерчилар «рицарлик крести» орденининг кавалери Эрих Менде расман Бонн ҳукуматининг вице-канцлери ҳисобланади. Лекин алоҳида топшириқлар билан шуғулланувчи министр Лудгер Вестрик ҳақиқий вице-канцлер бўлиб, Эрхарднинг ўнг қўлидир. Йирик саноатчи ва Ғарбий Германия монополистларининг ҳукуматдаги бош вакили Вестрик федерал канцлернинг маҳкамасига бошчилик қилади. Йирик капитал у орқали Бонн ҳукуматининг сиёсатига ва қарорларига ҳал қилувчи таъсир кўрсатиб туради. Вестрик 1945 йилда ҳарбий жиноятчи сифатида ҳисобга олинган ва бир оз вақтгача турмага қамаб қўйилган эди. Лекин жуда тез орада сувдан қуруқ чиқди ва 1950 йилдаёқ йирик алюминий заводининг бош директори бўлиб олди.

Герхард Шотольтемнберг Крупп концерни директорларидан бирининг ўриндиғидан тўппа-тўғри илмий-тадқиқот масалалари билан шуғулланувчи министр ўриндиғига келиб тушди. У, ҳукумат составига биринчи марта кираяпти. Лекин ана шу гигант саноат империясининг корчалонлари ўзидан нима кутишаётганини у жуда яхши билади. Хўжалик министри Курт Шюккер, молия министри Рольф Дальгрюн ва қолаверса, канцлер Людвиг Эрхарднинг ўзи ҳам йирик капиталнинг ҳукуматдаги бевосита вакилларидир.

Бонндаги ҳозирги ҳукуматнинг қиёфаси ана шундай. Биз бу ерда фақат министрлар тўғрисида гапирдик. Лекин уларнинг ўринбосарлари бўлган статс-секретарларнинг ва министрлик бюрократияси юқори табақасидаги бошқа раҳбар арбобларнинг башаралари ҳам анча диққатга сазовордир. Сиёсий мансабпарастлар, нацистларнинг қуйқумлари, ҳарбий жиноятчилар, ҳамма турдаги ва тусдаги реваншчилар, ҳарбий жиноятчилар, концернларнинг ошкора ва пинҳона агентлари, ашаддий милитаристлар, эсэсчи каллакесарлар ҳукуматда ўзларига қулай уя қуриб олдилар. Лекин бу гапларни ёзамиз десак, бутун бир китоб тўлиб кетган бўлур эди.

Ю. БОРИСОВ.
(ТАСС).

СОЦИАЛИСТИК мамлакатларда

СОВЕТ АРТИСТЛАРИГА ОЛИЙ МУКОФОТ

ХАНОЙ, 20 ноябрь. (ТАСС). Шимолий Вьетнамда гастроль бераётган Сибирь халқ рақс ансамбли Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг қарорига биноан, биринчи даражали Меҳнат ордени билан мукофотланди. Чет эллик артистлар коллективи Вьетнам Демократик Республикасида меҳнатдаги ютуқлар учун бериладиган энг юксак мукофот билан биринчи марта тақдирланди. Вьетнам Демократик Республикасида 36 та концерт, шу жумладан тўртинчи ҳарбий зона зенитчилари ва халқ мудофаа қўшинлари учун 14 та концерт қўйиб берган Совет артистларининг ижрочилик маҳорати ана шундай баҳо олди.

ЖАҲОН ТИНЧЛИК КЕНГАШИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ МАЖЛИСИ

СОФИЯ, 20 ноябрь. (ТАСС). Бугун бу ерда Жаҳон тинчлик кенгаши президиумининг мажлиси очилди. Мажлисда кўпгина мамлакатлардаги тинчлик учун кураш ҳаракатининг энг таниқли вакиллари иштирок этмоқда. Мажлис қатнашчилари икки кун давомида тинчлик учун курашнинг актуал масалаларини муҳокама қиладилар.

САФАР ТУГАДИ

ПЕКИН, 20 ноябрь. (ТАСС). Москвадаги биринчи медицина институтининг ректори, СССР Медицина Фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси, медицина фанлари доктори, профессор В. В. Кованов бошчилигидаги Совет-Хитой дўстлиги жамияти делегацияси бугун Пекиндан ватанига жўнаб кетди.

БИР ЖАНГ НАТИЖАЛАРИ

ХАНОЙ, 20 ноябрь. (ТАСС). Жанубий Вьетнам озодлик армияси жангчиларининг яқинида Митхо вилояти маъмурий марказидан 6 километр нарида жойлашган Танхиеп ҳарбий-ҳаво базасига жасурлик билан қилган ҳужуми натижасида олтита Америка самолёти йўқ қилинди ва душманнинг икки батальони тор-мор қилинди. Вьетнам информация агентлиги Жанубий Вьетнам ватанпарварларининг «Озодлик» агентлиги ахборотига асосланиб ана шу ҳақда хабар беради.

Хабарда айтиладики, ватанпарварлар Америка базасини тўсатдан миномётлардан ўққа тутиб, аэродромга бостириб кирдилар ва у ерда турган самолётларни портлатиб юбордилар.

Айни шу вақтда бир группа ҳужумчилар яқин атрофда жойлашган аэродром соқчилари батальони ва бошқа икки батальон билан шиддатли жанг қилдилар. Жанг бир ярим соат давом этгач, соқчи ва яна бир батальон қириб ташланди, 5 та разведкачи самолёт, бир транспорт самолёти ва турли типдаги 20 автомашина йўқ қилинди.

КУБА ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

ГАВАНА, 20 ноябрь. (ТАСС). Бу ерда Куба ҳукуматининг Жанубий Родезиядаги аҳвол муносабати билан эълон қилган баёноти босилиб чиқди.

Баёнотда айтиладики, озчиликни ташкил этган оқ танлилар томонидан ана шу мамлакатнинг «мустақил» деб эълон қилиниши Африка халқларининг ўз тақдирини ўзи белгилашига, мустақиллигига, суверенитети ва бирлигига қарши чиқишдир ҳамда бутун дунёда тинчлик ишига қилинган дағдағадир. Куба ҳукумати Жанубий Родезиянинг ирқчилар давлатига айлантирилиши империализмнинг, эски ва янги мустамлакачиликнинг Африка давлатлари олиб бораётган озодлик ва мустақиллик ҳаракатига қарши кураши мақсадларига хизмат қилади, деб ҳисоблайди.

Баёнотда таъкидланадики, Куба революцион ҳукумати камситилаётган Жанубий Родезия халқига унинг империализм кирдикорларига қарши курашида зарур бўлган мадад кўрсатади.

ИНДОНЕЗИЯДАГИ АҲВОЛГА ДОИР

ЖАКАРТА, 20 ноябрь. (ТАСС). Индонезияда сўл элементлар оммавий суратда қамоққа олинганлиги тўғрисида матбуот хабар беришини давом эттирмоқда. Антара агентлигининг хабар беришича, Клатен, Марказий Ява районида 2.600 деҳқон, Кебумёнда, шунингдек Марказий Явада 512 киши қамоққа олинди.

„ИЧКИ ИШЛАРГА АРАЛАШГАНИ УЧУН“

ДОРУССАЛОМ, 20 ноябрь. (ТАСС). Америкалик ўқитувчилардан Брюс Бостон билан унинг рафиқаси Малави ички ишларига аралашганликлари учун Малави ҳукумати уларни 48 соат мобайнида мамлакат тупроғидан чиқариб юбориш тўғрисида буйруқ берди, деб хабар қилади Блантайр радиоси.

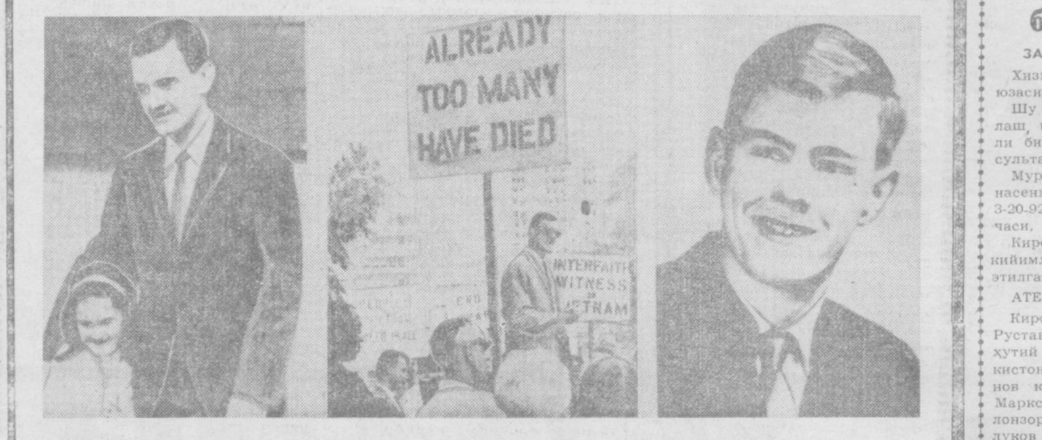

Оддий американиклар АҚШнинг Вьетнамдаги сиёсатидан қаттиқ норози. Ноябрь ойи бошида Норман Морисон Вашингтондаги Пентагон биноси олдида ўзига ўт қўйди. Шундан бир неча кун ўтгач 22 ёшли Роджнер Лапорт БМТ биносига кираверишда бензин қуйиб ўзини ёқди. У эртасига касалхонада вафот этди. Суратларда (чапда) Норман Морисон қизи Тина билан Филадельфияда урушга қарши ўтказилган митингда. (Ўртада) плакатларда: «жуда кўп киши ҳалок бўлди», «Вьетнам халқига тинчлик керак» деб ёзиб қўйилган. (Ўнгда). Роджнер Лапорт.

ТАСС фотохроникаси.

АЛЬКОГОЛИЗМ — ХАВФЛИ ИЛЛАТ

Тунов куни трамвайда ишдан қайтаётиб, хунук бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Ёши ўттизга ҳам бормаган, қадди-қомати келишган йигит ҳа деб алжирар эди. Орасира сўкинар, ёнида ўтирганларга оғзини кўпиртириб алланималарни маъқулларди.

У вагондагиларнинг энсасини котирди. Унинг ёнида ўтирган мўйсафид билан рўпарасидаги аёл ўрнидан туриб кетди.

Йигит ҳамон чайқалар, хунук қилиқлар қилар эди. Унинг аҳволидан ранжиган йўловчиларнинг бири:

— Эвласанг ич-да, кўтара олмасанг нима қиласан, — деса, Иккинчиси:

— Авзойи туппа-тузук-ку, аммо ахлоқи бузуқ экан-да. Бола-чақасининг шўри, — дейди.

Хуллас, у билан бораётган йўловчиларнинг таъби хира бўлди. Ҳамма унга нафрат билан қаради.

Аввалига кўнгил хуши учун ичилган ичимлик кўпинча ана шундай ёмон оқибатларга олиб келади. Мен алкоголизм туфайли поймол бўлган бир неча оилаларни биламан. Ичкиликбозлик туфайли айрим аҳил оилаларга совуқчилик тушади. Дўстлари ундан узоқлашади, севган рафиқаси кетиб қолади. Болаларнинг тарбиясига ёмон таъсир этади бу иллат.

Алкоголизмнинг яна бир хавфли томони киши организмини ишдан чиқаришидадир.

Спиртли ичимлик ошқозонга тушиши билан қонга ўта бошлайди. Шу жараёнда қон томирларини сезиларли даражада кенгайтиради. Юрак урушини тезлатади. Организмнинг нормал функцияси бузила бошлайди. Киши серҳаракат, сергап бўлиб қолади. У, айрим иккинчи даражали деталларга катта аҳамият бериб, асосий нарсаларни эсидан чиқаради. Кучи ошиб-тошиб кетгандай ҳис қилади маст киши ўзини.

Бироқ бу вақтинчалик, холос. Интенсив ишлаб турган организм, алкоголь таъсири сўнгач ўта даражада чарчайди. Шунинг учун ҳам қаттиқ ичган кишилар эртасига бош оғриғидан, кўнгил беҳузур бўлишидан шикоят қиладилар.

Спиртли ичимликларни доимий суратда истеъмол қилиш ошқозон, 12 бармоқли ичак, жигар, талоқ ва юракнинг касалланишига олиб келади. Кўп ҳолларда эса асаб касаллигига дучор қилади. Олий нерв системасига муттасил алкоголь таъсир эта берса, унинг функцияси бузилади. Киши ўзини-ўзи контроль қила олмай қолади.

Демак, алкоголизм бошланади. Бундай киши ичмай тура олмайди. Иродасини йўқотиб қўйгач, ичкиликбозликка берилади. Ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан қашшоқлашади. Коллектив ўртасида обрўсизланади.

Кейинги йилларда техника тараққий этиб кетди. Завод ва фабрикалардаги мураккаб асбоб-ускуналарни кўпроқ ақл билан юритишга тўғри келади. Бир кун қаттиқ маст бўлган киши бир неча кун алкоголь таъсиридан нормал ишлай олмайди. Чунки, спирт қон айланиш системаси орқали мияга ўтиб, уни бирмунча заҳарлайди. Онгни нормал ишламайдиган қилиб қўяди.

Спиртли ичимликни муттасил истеъмол қилган кишиларда асабийлик, арзимас нарсадан аччиғланиш, ёки айрим воқеаларни эсда тута билмаслик ва фикрлай олмаслик ҳоллари рўй беради. Бора-бора эса дард зўрайиб, хунук оқибатларга олиб боради.

Коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси нормага айланиб бораётган ҳозирги вақтда алкоголизм каби ярамас фактларнинг учраб туриши кишини ранжитади. Ичкиликбозлик капитализм иллатидир. Уни таг-томири билан йўқ қилиб ташлаш жамоатчилик олдида турган муҳим вазифалардан бири.

Алкоголизм — хавфли иллат эканлигини унутмайлик.

С. ИСМОИЛОВ,
врач

ФУТБОЛ

ЧЕМПИОН БИЛАН ТЕППА-ТЕНГ

Бразилия пойтахти Рио-де-Жанейродаги «Маракана» стадиони кейинги 15 йил ичида энди лиқ тўлди. 220 минг томошабин ўтган якшанба куни бу ерга жаҳон чемпионлари — Бразилия футболчиларининг СССР терма командаси билан бўлган ўртоқлик учрашувига келди. Ҳаммада қизиқиш туғдирган бу ўйин 2:2 ҳисобида дуранг бўлиб тугади. Тўрттала тўп ҳам танаффусдан кейин киритилди. Аввал бразилиялик Герсон ва Пеле муваффақиятга эришган бўлсалар, кейин совет командаси ҳужумчилари А. Банишевский ва С. Метревели чемпионлар дарвозасини нишонга олдилар.

Бу совет спортчиларининг жаҳоннинг энг кучли футболчилари билан учинчи мусобақаси эди. Маълумки, аввалги икки ўйин (1958 ва шу йил ёзидаги учрашувлар) бразилияликлар фойдасига ҳал бўлган эди.

«ҚАЙРАТ»МИ Ё «АРАРАТ»?

Бу савол яна жавобсиз қолди. «А» класси юқори лигасига ўтиш учун даъвогар бўлиб турган қозоқ футболчилари ҳам, арман футболчилари ҳам сўнгги турда ғалабага эришдилар. «Қайрат» Кишинёвда «Молдова»ни 2:0 ҳисобида, «Арарат» эса ўз майдонида «Волга» (Горький)ни 5:0 ҳисобида енгди. Шундай қилиб, бу иккала команда турнирни тенг — 38 очко билан якунлади. Кучлилар сафига ўтиш учун улар ўртасида энди холис майдонда қўшимча мусобақа бўлади.

СЎНГГИ ЎЙИН — ДУРАНГ

«Политотдел» колхози футболчилари ҳам мавсумни якунладилар. Улар сўнгги турда Винница шаҳрининг «Локомотив» командаси билан учрашдилар. Бу ўйин аввалги икки учрашув каби дуранг бўлиб тугади. Ҳисоб 1:1. Шу куни «Ростсельмаш» командаси «Труд» футболчиларини 7:3 ҳисобида, Ашхободнинг «Строитель» командаси эса «Динамо» (Таллин)ни 3:0 ҳисобида енгди.

Шундай қилиб, колхоз футболчилари мавсумни 46 очко билан якунладилар.

„Совет Ўзбекистони“ газетхонлари конференцияси

Калинин районидаги «Ленинизм» колхози клубида Янгийўл ва Калинин районлари газетхонларининг конференцияси бўлиб ўтди. Конференцияни Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг секретари Х. Мусахонова очди.

«Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори ўртоқ М. Қориев газета редакциясининг фаолияти, режалари ҳақида доклад қилди.

Газетхонлардан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, «Ленинизм» колхозининг раиси Абдулла Ортиқов, Янгийўл районидаги Назарали Ниёзов номли колхоз механик-ҳайдовчиси Абдураҳим Қирсадақов, Калинин районидаги «Ўзбекистон 40 йиллиги» колхози партия ташкилоти секретари Жонибеков, Янгийўл районидаги Фурқат номли мактаб ўқитувчиси Маҳмуд Эргашев, Калинин район «Коммунизм тонги» газетаси редакторининг ўринбосари Саъдуллаев, Калинин район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бош агрономи С. Эгамбердиев ўртоқлар сўзга чиқиб, ўзларининг қимматли таклиф, мулоҳазаларини айтишди.

ШАШКА

КУРАШ БОШЛАНДИ

Ўтган дам олиш куни Тошкентдаги марказий шахмат-шашка клубида юз катакли шашка бўйича мамлакат биринчилигининг XI чемпионати бошланди. Мусобақада Россия Федерацияси, Украина, Белорусия, Латвия, Ўзбекистон республикалари, Москва ва Ленинград шаҳарларининг энг кучли 22 спортчиси қатнашмоқда.

Спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзи республика Совети раисининг ўринбосари Э. Аминов чемпионат қатнашчиларини табриклаб катта муваффақиятлар тилади. Бу биринчиликда жаҳон чемпиони киевлик И. Куперман ва москвалик В. Шчъголевлар қатнашмаётган бўлсалар ҳам мусобақага қизиқиш катта.

Бир қатор редакциялар ва физкультура ташкилотлари 15 дан ортиқ мукофот таъсис этишди.

Мусобақанинг биринчи кунида республикамизнинг икки вакили В. Раппопорт ва Е. Черкасский-лар мағлубиятга учради. Т. Қосимов — В. Агафонов (Москва) ва С. Давидов — Л. Ципес (Харьков) учрашувларда томонлар дурангга рози бўлди.

Иккинчи турда В. Раппопорт А. Андрейкога ютқазди. Бошқа шашкачиларимиз эса яримтадан очкони қўлга киритишди. Е. Черкассий — Л. Кац, С. Давидов — В. Агафонов, Т. Қосимов — Н. Сретенский учрашувлари дуранг бўлиб тугади.

Икки турдан кейин халқаро мастер А. Андрейко (Рига) икки имкониятдан икки очко тўплаб пешқадамлик қилмоқда.

П. КОНОВАЛОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

23 НОЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.20 — **Инглиз тили** (мактабгача ёшдаги болалар учун), 18.25 — **Звёздочка** (болалар учун), 18.35 — **КПСС МК сентябрь Пленуми қарорлари амалда. Ишнинг кўзини билган ҳолда**, 18.55 — **Реклама ва эълонлар**, 19.00 — **Ака-ука Риколар** (телеспектакль).

20.40 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.45 — **Телевизион янгиликлар**, 21.00 — Зулфия. **Водийлар совғаси** (шоира туғилган куннинг 50 йиллигига), 21.30 — **Улар шарққа боради** номли бадиий фильмнинг 1-серияси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.10 — **Саша ва Шура** (телеспектакль).

Ўзбек тилида: 19.30 — **Концерт** (болалар учун), 20.00 — **Тошкент янгиликлари**, 20.10 — **Қорақумнинг катта суви** (телефильм).

Рус тилида: 20.55 — **Таржимаи ҳолнинг бошланиши** (ҳужжатли фильм), 21.15 — **Тошкент янгиликлари**, 21.25 — **Дарё бўйидаги шаҳар** (телеочерк), 21.50 — **Порла, юлдузим** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/XI да **Севилья сартароши**, 24/XI да **Риголетто.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 24/XI да **Хатарли йўл.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Грузия цирки артистларининг гастроли.**

КИНО

Қоидасиз ўйин — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 12 ва 2 да).

Дайди (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН», «ИСКРА», (кундуз ва кечқурун).

Бу телба дунё — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 6-15 ва 9-15 да).

ҲАМЗА НОМЛИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ УЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА

23, 27 ноябрда

ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

Моримото Каору асари

Ўғирланган умр

3 пардали драма.

А. Абдуллаев таржимаси.

Постановкачи режиссёр — Ўзбекистон ССР халқ артисти **Т. Хўжаев**, рассом — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби **Г. А. Визель.**

Спектакль кеч соат 7 да бошланади.

Тошкент шаҳридаги Ленин номли

ЯККА БУЮРТМА КИЙИМИ ТИКИШ ФАБРИКАСИ

аҳоли уйида ва саноат корхоналарида

ХОТИН-ҚИЗ, ЭРКАК ВА БОЛАЛАР УСТКИ КИЙИМИНИ

бичиш учун

ЗАКАЗ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.

Хизмат ҳақи прейскурант юзасидан олинади.

Шу билан бирга фасон танлаш, кийим тикиш ва тежамли бичиш масалаларида консультация берилади.

Мурожаат учун адрес: Апанасенко кўчаси, 11-уй, телефон 3-20-92; «Правда Востока» кўчаси, 23-уй, «Лола» салони.

Киров кўчасида ярим тайёр кийимлар ательеси ташкил этилган.

АТЕЛЬЕЛАРНИНГ АДРЕСИ:

Киров кўчаси, 31-уйда, Шота Руставели кўчаси, 52-уйда, Лоҳутий кўчаси, 40-уйда, Ўзбекистон кўчаси, 4-уйда, Кафанов кўчаси, 108-уйда, Карл Маркс кўчаси, 58-уйда, «Чилонзор» савдо марказида, Каблуков кўчаси, 14-уйда.

Оқдарё кўчаси, 1-переулок, 4-уйда турувчи **Беркин Шукуров**нинг шу уйда турувчи Дилбар Охунжонова (Шукурова)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Ленин район халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар, Уйғур кўчаси, Гулобод проезд 4-тупик, 2-уйда турувчи **Флюра Абдулхановна Фарраховани**нг Тошкент область, Бектемир посёлкаси, «Новая жизнь» кўчаси, 170-уйда турувчи Индус Гарафович Фарраховдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома, горкома КП Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, Редактор ўринбосарлари — 25885, 26232. Масъул секретарь — 34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — 31936. Партия турмуши — 25811, Саноат, транспорт ва қурилиш, ахборот ва спорт бўлимлари — 33786. Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 28761. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 01359. Индекс 64969. Нашр. № 1896.